

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 21. marraskuuta 2023
(OR. en)

15692/23

COMPET 1148
IND 616
MI 1013

SAATE

Lähettäjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	19. lokakuuta 2023
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2023) 632 final
Asia:	KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE COSME Yritysten kilpailukykyä ja pk-yrityksiä koskeva ohjelma 2014–2020 Seurantakertoimus 2020

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2023) 632 final.

Liite: COM(2023) 632 final

Bryssel 19.10.2023
COM(2023) 632 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

COSME

Yritysten kilpailukykyä ja pk-yrityksiä koskeva ohjelma 2014–2020

Seurantakertoimus 2020

Sisältö

1. Johdanto.....	2
2. Toimet ja tulokset vuonna 2020	3
2.1 Erytistavoite A: rahoituksen saanti	4
Kasvuun tähtäävä pääomajärjestely (EFG-järjestely)	4
COSME-lainatakausjärjestely	5
Liitännäistoimenpiteet (kyselytutkimukset, tietovälineet, viestintämateriaalit ja tapahtumat)	6
2.2 Erytistavoite B: markkinoille pääsy	6
Enterprise Europe Network -verkosto	6
Kansainväliset pk-yritysten teollis- ja tekijänoikeuksien neuvontapalvelut (Kiina, Kaakkois-Aasia, Latinalainen Amerika ja Intia)	7
EU:n ja Japanin teollisen yhteistyön keskus.....	7
Hankinnat.....	8
2.3 Erytistavoite C: yritysten toimintaedellytysten ja kilpailukyvyn parantaminen	8
Klusterit	8
Pk-yritysedustajat, pk-yrityskokous ja verkkopohjainen mestarikurssi Web Summit Lisbon -tapahtuman yhteydessä.....	10
EU Open for Business – uusi kompassi pk-yrityksille	10
2.4 Erytistavoite D: yrittäjyyden ja yrittäjyyskulttuurin edistäminen	10
3. Tukitoimenpiteet ja hallintomenot.....	11
4. Ilmasto- ja digitalisaatiotavoitteiden, kestävän kehityksen tavoitteiden sekä sukupuolten tasa-arvotavoitteiden edistäminen.....	12
5. Päätelmät	13
Liite 1 – COSME-ohjelman vuoden 2020 talousarvion toteuttaminen	16
Liite 2 – Maakohtaiset tiedot	17
Liite 3 – Esimerkkejä hankkeista ja menestystarinoita.....	21
Liite 4 – Ilmatoon, kestävyteen, digitalisaatioon ja sukupuolten tasa-arvoon liittyvien tavoitteiden edistäminen	23

1. Johdanto

COSME on yritysten kilpailukyvyyn parantamiseen tähtäävä EU:n ohjelma, jossa keskitytään erityisesti pieniin ja keskisuuriin yrityksiin (pk-yrityksiin).¹ Se tuo lisäarvoa käsittelemällä valtioiden rajat ylittäviä kysymyksiä ja markkinahäiriöitä neljän erityistavoitteen avulla:

1. pk-yritysten **rahoituksen saannin parantaminen** pääoma- ja velkajärjestelyin (vähintään 60 % vuosien 2014–2020 kokonaismäärärahoista)
2. **markkinoille pääsyn parantaminen** unionin sisällä ja ulkopuolella (21,5 %)
3. yritysten, myös pk-yritysten, **toimintaedellytysten ja kilpailukyvyyn parantaminen** (11 %)
4. **yrittäjyyden edistäminen** (2,5 %).

COSME-ohjelmassa kiinnitettiin huomiota myös muihin Eurooppa 2020 -strategian² painopisteisiin, kuten innovointien hyödyntämiseen pk-yrityksissä, osaamisen ja koulutuksen saatavuuteen sekä pk-yritysten rooliin sosiaalisen yhteenkuuluvuuden rakentamisessa. Näitä silmällä pitäen ohjelmasta tuettiin yhteisötaloutta ja nuoria ja naispuolisia yrittäjiä.

COSME-ohjelman ja muiden pk-yritysten kannalta merkityksellisten EU:n ohjelmien välillä kehitettiin monia **synergioita**. Yksi esimerkki ovat COSME-ohjelman rahoitusvälineet, joita toteutettiin tiiviissä yhteistyössä Euroopan strategisten investointien rahaston (ESIR)³ ja Horisontti 2020 -puiteohjelman rahoitusvälineiden⁴ kanssa. Enterprise Europe Network -verkosto on kehittänyt synergioita monenlaisten EU:n ohjelmien kanssa, mukaan lukien Horisontti 2020 -puiteohjelma, palvelujen toteuttamista ja verkoston kouluttamista varten. Myös teollis- ja tekijänoikeuksien kansainvälisten neuvontapalvelujen ja muista EU:n ohjelmista tuettujen teollis- ja tekijänoikeuksien neuvontapalvelujen välillä on hyvää yhteistyötä. Toinen esimerkki on rakennettua ympäristöä koskevien aloitteiden puitteissa kehitetty seurantaväline, joka helpottaa kansallisiin elpymis- ja palautumissuunnitelmiin sisältyvän rakentamistoiminnan seuranta.

Vuoden 2020 työohjelmalla edistettiin COSME-ohjelman väliarvioinnin⁵ yhden keskeisen suosituksen täytäntöönpanoa: tarvetta keskittyä laajempiin strategisiin toimiin ja samalla

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1287/2013, annettu 11 päivänä joulukuuta 2013, yritysten kilpailukykyä sekä pieniä ja keskisuuria yrityksiä koskevan ohjelman (COSME) (2014–2020) perustamisesta ja päätöksen N:o 1639/2006/EY kumoamisesta (EUVL L 347, 20.12.2013, s. 33).

² Eurooppa-neuvosto hyväksyi kesäkuussa 2010 tiedonannon *Eurooppa 2020 – Älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun strategia*. Ks. <https://op.europa.eu/fi/publication-detail/-/publication/6a915e39-0aab-491c-8881-147ec91fe88a>

³ Euroopan strategisten investointien rahasto (ESIR) on täydentänyt COSME-lainatakausjärjestelyä useaan otteeseen. Syynä tähän on ollut se, että COSME-lainatakausjärjestelyssä käytettävissä olevat varat eivät riittäneet tyydyttämään markkinoiden kysyntää pk-yritysten rahoitukselle (eli kaikkia Euroopan investointirahaston rahoituksen välittäjiltä saamia hakemuksia). COSME-ohjelman kasvuun tähtäävän pääomajärjestelyn (EFG-järjestely) varoja käytetään investointeihin vasta sen jälkeen, kun ESIR-rahaston oman pääoman ehtoiseen rahoitusvälineeseen kuuluvasta laajentumis- ja kasvuikkunasta saatavilla oleva investointikapasiteetti on hyödynnetty.

⁴ COSME-lainatakausjärjestely on osa EU:n yhteistä velkarahoitusvälinettä EU:n yritysten kasvua sekä tutkimusta ja innovointia varten yhdessä Horisontti 2020 -ohjelmassa perustetun pk-yritysten InnovFin-takausjärjestelmän kanssa. COSME-ohjelman kasvuun tähtäävä pääomajärjestely (EFG-järjestely) on osa EU:n yhteistä velkarahoitusvälinettä EU:n yritysten kasvua sekä tutkimusta ja innovointia varten yhdessä Horisontti 2020 -ohjelman varhaisvaiheen pääomarahausvälineen (pk-yritysten InnovFin-riskipääomajärjestelmä) kanssa.

⁵ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a7255ab4-a9d2-11e9-9d01-01aa75ed71a1>

pitää ohjelma joustavana, jotta uusia ideoita voidaan testata. Vuoden 2020 talousarviosta tuetaan erityisesti useita klustereita koskevia laajempia toimia.

Euroopan unionin 27⁶ jäsenvaltion lisäksi seuraavat maat osallistuivat COSME-ohjelmaan vuonna 2020: Albania, Armenia, Bosnia ja Hertsegovina, Islanti, Kosovo⁷, Moldova, Montenegro, Pohjois-Makedonia, Serbia, Turkki ja Ukraina.⁸

Tässä kertomuksessa esitetään yleiskatsaus EU:n vuoden 2020 talousarviosta rahoitettujen COSME-toimien täytäntöönpanosta, kuten COSME-asetuksessa edellytetään. Kertomus kattaa myös vuoden 2020 talousarviosta rahoitetun pk-yrityspolitiikan tukitoimenpiteet ja hallintomenot. Tämä on COSME-ohjelman viimeinen virallinen seurantakertomus, mutta käynnissä olevien toimien sisäistä seuranta jatketaan. COSME-ohjelman yleisestä täytäntöönpanosta vastaa komissio. Se on siirtänyt rahoitusvälineiden hallinnon (joka kuuluu erityistavoitteeseen 1) Euroopan investointirahastolle (EIR). Ohjelman erityistavoitteisiin 2, 3 ja 4 kuuluvat toimenpiteet on suurelta osin siirretty pienistä ja keskisuurista yrityksistä vastaavalle toimeenpanovirastolle (EASME)⁹. Myös kansainväliset järjestöt hallinnoivat välillisesti tiettyjä analyttisiä ja vertailuanalyysihin liittyviä toimia.

Covid-19-kriisi vaikutti jossain määrin moniin tämän varainhoitovuoden hankkeisiin. Tapahtumiin ja kasvokkain tapahtuvaan yhteistyöhön perustuvat hankkeet siirtyivät mahdollisuuksien mukaan verkkoviestintäkanaviin, ja joitakin tapahtumia ja toimintoja peruutettiin tai lykättiin.¹⁰ Monissa tapauksissa siirtyminen virtuaalisiin tapahtumiin toimi hyvin, ja sitä jatkettiin myöhemmissä toimissa. Joissakin tapauksissa verkkotapahtumissa ja -viestintäkanavissa pitäytyminen kuitenkin rajoitti tiiviimpää yhteistyötä.¹¹

2. Toimet ja tulokset vuonna 2020

COSME-ohjelman kokonaismäärärahat seitsemän vuoden kaudella 2014–2020 olivat 2,3 miljardia euroa hallintomenot mukaan luettuina. Rahoitussitoumusten oli määrä kasvaa asteittain vuoteen 2020 eli ohjelman viimeiseen vuoteen asti. Komissio hyväksyi ohjelmalle vuosittain työohjelman, johon sisältyi myös tukitoimenpiteitä.

⁶ Yhdistynyt kuningaskunta lakkasi olemasta EU:n jäsenvaltio 31. tammikuuta 2020. Yhdistyneen kuningaskunnan edunsaajat, jotka osallistuivat EU:n vuoden 2019 tai aiempien vuosien talousarvioista rahoitettuihin toimiin, osallistuivat ohjelmaan kyseisten toimien loppuun asti, ja ne saivat osallistua COSME-ohjelmaan siirtymäkauden loppuun (31. joulukuuta 2020) saakka.

⁷ Tämä nimitys ei vaikuta asemaa koskeviin kantoihin, ja se on YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244/1999 ja Kansainvälisen tuomioistuimen Kosovon itsenäisyysjulistuksesta antaman lausunnon mukainen.

⁸ Tässä kertomuksessa annetaan joitakin maakohtaisia tietoja toimista, joissa edunsaajien maantieteellinen kattavuus oli laaja. COSME-ohjelman avustusten ja hankintatoimien valintaperusteissa keskityttiin yleensä muihin kuin maantieteellisiin perusteisiin, kuten siihen, onko toimi asetettujen tavoitteiden mukainen, sekä ehdotusten tai tarjousten laatuun. Tärkeä kriteeri oli myös eurooppalainen ulottuvuus. Useimmilla COSME-toimilla ei ollut riittäviä määrärahoja, jotta niissä olisi voitu varmistaa tukikelpoisten maiden laaja maantieteellinen kattavuus. Näistä tapauksista ei ole maakohtaisia tietoja tässä kertomuksessa.

⁹ Virastosta on 1. huhtikuuta 2021 alkaen käytetty nimitystä Euroopan innovaationeuvoston ja pk-yritysohjelmien toimeenpanovirasto (EISMEA). Tässä kertomuksessa virastosta käytetään sen aiempaa nimeä EASME.

¹⁰ Esimerkiksi Euroopan älykkään matkailun pääkaupunki -palkintoja ei jaettu vuonna 2021, koska valintatuomaristo ei päässyt tapaamaan suunnitellusti. Useita Kaakkois-Aasian tapahtumia, muun muassa klustereiden yhteistyötahojen hakutapahtumaa Singaporessa, lykättiin tiukkojen terveys- ja matkustusrajoitusten vuoksi.

¹¹ Esimerkiksi Euroopan yhteisötaloushankkeissa saavutettiin hyviä tuloksia, mutta sidosryhmät kertoivat virtuaalitapahtumien vähentäneen yhteistyön laatua tai tiiviyyttä.

COSME-ohjelman talousarvio toteutettiin neljän budjettikohdan kautta, ja määrärahoista vuodeksi 2020 säädettiin tarkistetussa rahoituspäätöksessä¹² ja tukitoimenpiteitä koskevassa rahoituspäätöksessä¹³. EU:n ulkopuolisten maiden rahoitusosuuksien, edellisellä ohjelmakaudella käyttämättä jääneiden määrärahojen ja muiden erinäisten siirtojen lisäämisen jälkeen käytettävissä olevat varat vuodeksi 2020 olivat seuraavat:

- a) budjettikohta 02 01 04 01 – hallintomenot: 3 619 046 euroa
- b) budjettikohta 02 01 06 01 – EASME:n toiminta: 10 330 544 euroa
- c) budjettikohta 02 02 01 – kaikki muut toimintamenot: 136 538 959 euroa
- d) budjettikohta 02 02 02 – rahoituksen saannin toimintamenot: 290 041 750 euroa.

Tukitoimenpiteitä koskevassa rahoituspäätöksessä säädettiin 8 000 000 euron rahoitusosuudesta, joka sisältyi Euroopan unionin vuoden 2020 yleisen talousarvion budjettikohtaan 02 02 01.

Keskimäärin 25 prosenttia toimintamäärärahoista rahoitettavista COSME-ohjelman toimista siirrettiin EASME:lle.¹⁴ Rahoitusvälineiden täytäntöönpano siirrettiin EIR:lle (ks. tarkemmat tiedot jäljempänä).

COSME-ohjelman vuotuinen talousarvio vuonna 2020 oli 440 530 299 euroa. Näistä varoista yhteensä 99 prosenttia sidottiin käyttötarkoitukseensa, ja maksu määrärahojen käyttöaste oli keskimäärin 98 prosenttia.

2.1 Erityistavoite A: rahoituksen saanti

COSME-asetuksessa täsmennettiin, että vähintään 60 prosenttia ohjelman kokonaistalousarviosta olisi osoitettava rahoitusvälineisiin kaudella 2014–2020. Rahoitusvälineisiin sidottiin kaudella 2014–2020 yhteensä 1,6 miljardia euroa, mikä on hieman yli 60 prosenttia COSME-ohjelman kokonaistalousarviosta.

Vuonna 2020 rahoitusvälineisiin ja liitännäistoimenpiteisiin, mukaan luettuina EFTA-maiden ja EU:n ulkopuolisten maiden osallistuminen, sidottiin 290 041 750 euroa.

COSME-lainatakausjärjestelyyn sidottiin 275 952 802 euroa ja kasvuun tähtäävään pääomajärjestelyyn 13 100 000 euroa. Tämä on yhteensä 66 prosenttia COSME-ohjelman talousarviosta vuonna 2020.

Kasvuun tähtäävä pääomajärjestely (EFG-järjestely)

COSME-ohjelmaan sisältyvä kasvuun tähtäävä pääomajärjestely (EFG-järjestely) muodostuu investoinneista riskipääomarahastoihin, jotka tarjoavat riskipääomaa ja välirahoitusta laajentumis- ja kasvuvaiheessa oleville pk-yrityksille. EFG-järjestelyyn sidottu kokonaismäärä vuoden 2020 talousarviossa oli 13,1 miljoonaa euroa. Vuoden 2021 lopussa oli allekirjoitettu yhteensä 23 EFG -rahastosopimusta,¹⁵ ja COSME-ohjelman vuosien 2014–2020 talousarviosta rahoituksen välittäjille sidottu EU:n kokonaisrahoitusosuus oli 323 miljoonaa euroa. Näiden sopimusten nojalla EFG-järjestelyllä autettiin tekemään 2,6

¹² C(2020) 7044 final, [DocsRoom – Euroopan komissio \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52013SC0493%2801%29)

¹³ C(2020) 6322 final, [DocsRoom – Euroopan komissio \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52013SC0493%2801%29)

¹⁴ SEC(2013) 493 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52013SC0493%2801%29>

¹⁵ Rahastosopimuksista 16 liittyi kasvu- ja laajentumisvaiheen rahastoihin ja seitsemän monivaiherahastoihin, jotka toimivat yhdessä Horisontti 2020 - puiteohjelmassa perustetun InnovFin-pääomarahastusvälineen rinnalla.

miljardin euron investoinnit¹⁶ ¹⁷ 346 tukikelpoiseen pk-yritykseen niiden laajentumis- ja kasvuvaiheessa, mikä johti arviolta 4,9 miljardin euron kokonaisinvestointeihin.

Vuoden 2021 loppuun mennessä COSME-ohjelman kauden 2014–2020 talousarviosta 28 maassa tehdyistä 2,6 miljardin euron kokonaisinvestoinneista 25 prosenttia oli tehty Saksassa, 19 prosenttia Ranskassa ja 15 prosenttia Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

EFG-järjestely oli osallisena myös yleiseurooppalaista rahasto-osuusrahastoa (VentureEU) koskevassa ohjelmassa, joka käynnistettiin vuonna 2017 riskipääomarahoituksen pullonkaulojen vähentämiseksi EU:ssa.

COSME-lainatakausjärjestely

Markkinoilla jatkuvan suuren kysynnän vuoksi käytettävissä olevia COSME-lainatakausjärjestelyn määrärahoja (jotka olivat yli 1,2 miljardia euroa vuosina 2014–2020) täydennettiin useaan kertaan Euroopan strategisten investointien rahaston (ESIR) pk-yrityksille. Lisämäärärahat olivat yhteensä lähes 1,5 miljardia euroa vuosina 2014–2022. Tämä merkitsi sitä, että EU:n takaaman rahoituksen nopeampaa käyttöönottoa suuririskisempien pk-yritysten rahoitustoimissa voitiin jatkaa. ESIR-rahaston lisämäärärahoilla tuettiin vuonna 2019 käynnistetyn digitalisaatiohankepilotin jatkamiseen liittyviä toimia, jotta rahoituksen välittäjät voisivat tarjota laajempaa ja kattavampaa velkarahoitusta pk-yrityksille digitaalista siirtymää varten. Lisämäärärahoilla tuettiin myös covid-19-epidemian ja sen taloudellisten vaikutusten torjuntaa vuonna 2020 ja sen jälkeen.

Vuoden 2021 loppuun mennessä oli allekirjoitettu 154 (vasta-)takaus sopimusta 128 rahoituksen välittäjän kanssa. Välittäjiin kuului kehittämislaitoksia, takauslaitoksia, liikepankkeja ja leasingyhtiöitä. Näiden yhteenlaskettu EU:n rahoitusosuus oli lähes 2,6 miljardia euroa, josta 2,5 miljardia euroa saatiin COSME-ohjelman ja ESIR-rahaston yhdistettyjen varojen ansiosta.

Näiden sopimusten nojalla COSME-lainatakausjärjestelystä annettiin takauksia ja vastatakauksia rahoituksen välittäjille 33 maassa (26 jäsenvaltiossa ja seitsemässä muussa COSME-ohjelmaan osallistuvassa maassa). Näin voitiin antaa 50 miljardin euron rahoitustuki yli 800 000 pk-yritykselle näissä maissa (ks. liite 2).

¹⁶ EIR tekee sijoituksia yksityisesti hallinnoituihin välittäjinä toimiviin riskipääomarahastoihin, jotka puolestaan tekevät pääomasijoituksia pk-yrityksiin. Koska EIR:n on tarkoitus tehdä investointeja tasavertaisesti muiden sellaisten sijoittajien kanssa, jotka myös sijoittavat tällaisiin rahastoihin, EU:n COSME-ohjelmasta saatava rahoitusosuus tuottaa lisäinvestointirahoitusta kyseiseen riskipääomarahastoon. Tämä käyttöön saatu 2,6 miljardin euron rahoitus on niissä riskirahastoissa, joihin EIR on sijoittanut, saatavilla oleva kokonaisrahoitus. Lisäksi näillä investoinneilla on ollut kerrannaisvaikutus eli ne ovat saaneet aikaan lisäinvestointeja. Kerrannaisvaikutus arvioidaan EIR:n ja ESIR:n oman pääoman kerrannaisvaikutuksen laskentamenetelmän perusteella (esim. yhden euron rahoitus saa aikaan 1,9 euron investoinnit), jolloin investointeja muodostuu kaikkiaan 4,9 miljardia euroa.

¹⁷ COSME-asetuksen mukaan tarkoitus oli tehdä 2,6–3,9 miljardin euron investoinnit 360–540 pk-yritykseen. Kaikkiaan 346 pk-yritykseen tehtiin vuoteen 2021 mennessä yhteensä 2,6 miljardin euron investoinnit, ja COSME-ohjelman EFG-järjestelyn on tarkoitus jatkaa siihen saakka, kunnes viimeiset toimet lopetetaan, eli 31. joulukuuta 2034 saakka. Tavoitteiden toteuttamisessa otettiin huomioon tämän rahoitusvälineen täytäntöönpanoon liittyvät erityishaasteet, joita olivat i) COSME-ohjelmaan osallistuvissa EU:n ulkopuolisissa maissa toteutettavien toimien ensisijaisuus ja se, että investointien kysyntä on näissä maissa vähäisempää, sekä ii) rahastojen kanssa tehtävien sopimusten allekirjoittamiseen tarvittava aika, koska sopimusten tekeminen edellyttää ensin monimutkaisten, asianmukaista huolellisuutta ja varainhankintaa koskevien prosessien läpivientä.

Liitännäistoimenpiteet (kyselytutkimukset, tietovälineet, viestintämateriaalit ja tapahtumat)

Liitännäistoimenpiteisiin sidottiin yhteensä 0,8 miljoonaa euroa. Toimenpiteitä olivat muun muassa mainonta- ja viestintätoimet sekä SAFE-kyselytutkimus. **SAFE-kyselytutkimuksilla** kerätään tietoa pk-yritysten rahoitustilanteesta, rahoitustarpeista, rahoituksen saannista ja odotuksista. Nämä tiedot ovat osoittautuneet erittäin hyödyllisiksi näyttöön perustuvassa päätöksenteossa EU:n tasolla, ja niitä käyttävät jäsenvaltiot, analyytikot, tiedeyhteisöt ja muut toimijat. Vuoden 2020 kyselyyn¹⁸ osallistui lähes 17 000 yritystä 36 maasta.

2.2 Erityistavoite B: markkinoille pääsy

COSME-asetuksessa täsmennettiin, että markkinoille pääsyn helpottamiseen olisi varattava ohjeellinen 21,5 prosenttia kauden 2014–2020 kokonaistalousarviosta. Tähän erityistavoitteeseen osoitettiin vuonna 2020 yhteensä 85 miljoonaa euroa, mikä on noin 19,3 prosenttia COSME-ohjelman kyseisen vuoden kokonaistalousarviosta.

Enterprise Europe Network -verkosto

Enterprise Europe Network -verkosto tarjoaa pk-yrityksille laadukasta innovointi-, kumppanuus- ja kansainvälistymistukea ja tukee siten pk-yritysten kasvua, selviytymiskykyä ja kilpailukykyä. **COSME-ohjelman vuoden 2020 talousarviosta yhteisrahoitettiin vuonna 2021 toteutettuja verkoston palveluja.** Verkostolla oli toimintaa kaikissa EU:n 27 jäsenvaltiossa ja muissa COSME-ohjelmaan osallistuvissa maissa¹⁹. Verkosto jatkoi myös uusien palvelujen kehittämistä ja laajentamista tukeakseen pk-yrityksiä niiden digitalisaatio- ja kestävyyspyrkimyksissä. Covid-19-kriisin vaikuttaessa edelleen liiketoimintaan verkosto osoitti kykenevänsä mukauttamaan palvelujaan, jotta se voisi auttaa pk-yrityksiä käsittelemään uusia haasteita ja mahdollisuuksia. Lisäksi verkosto on aiempaa aktiivisemmin pyrkinyt auttamaan pk-yrityksiä torjumaan arvoketjun häiriöitä ja parantamaan yritysten selviytymiskykyä.

Enterprise Europe Network -verkoston toiminnan tulokset vuonna 2021 (vuoden 2020 talousarviosta yhteisrahoitetut toimet)

- Verkosto tarjosi neuvontapalveluja 37 925 pk-yritykselle.
- Verkostokumppanuuspalvelut auttoivat vuonna 2021 pk-yritysasiakkaita kaikista verkostomaista tekemään yli **2 592** kansainvälistä kumppanuussopimusta ulkomaisten yritysten kanssa.
- Verkoston neuvontapalvelut auttavat vuosittain yli 7 000:ta asiakasta parantamaan kilpailukykyään ja innovointiaan Euroopan tasolla.
- Verkoston digitaaliset palvelut tavoittivat yli 20 miljoonaa pk-yritystä.

Verkoston asiakastyytyväisyyskyselyssä vuonna 2021²⁰ 92 prosenttia vastaajista ilmoitti olevansa tyytyväisiä verkoston palveluihin.

Enterprise Europe Network -verkostolla ja Horisontti 2020 -puiteohjelmalla oli runsaasti synergioita, joiden ansiosta verkosto sai rahoitusta tarjotakseen pk-yrityksille erityisiä

¹⁸ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/43872?locale=fi>

¹⁹ Albania, Armenia, Bosnia ja Hertsegovina, Islanti, Kosovo, Moldova, Montenegro, Pohjois-Makedonia, Serbia, Turkki ja Ukraina. Yhdistynyt kuningaskunta erosi virallisesti EU:sta 31. tammikuuta 2020. Se osallistui edelleen verkoston kaltaisiin toimiin ohjelman loppuun saakka, mutta ei ollut enää mukana hallintorakenteissa.

²⁰ Kysely toteutettiin huhtikuun 2021 ja kesäkuun 2021 lopun välisenä aikana, ja siihen saatiin 2 361 vastausta.

lisäinnovaatiopalveluja (jotka eivät kuulu verkoston COSME-palveluihin).²¹ Komission sisämarkkinoiden, teollisuuden, yrittäjyyden ja pk-yritystoiminnan pääosasto (PO GROW) ja EASME tekivät myös yhteistyötä monenlaisissa EU:n ohjelmissa, jotka koskivat Enterprise Europe Network -verkoston hallinnointia, koordinointia ja koulutusta.

Kansainväliset pk-yritysten teollis- ja tekijänoikeuksien neuvontapalvelut (Kiina, Kaakkois-Aasia, Latinalainen Amerikka ja Intia)

Kansainväliset pk-yritysten teollis- ja tekijänoikeuksien neuvontapalvelut tukevat pk-yrityksiä niiden kansainvälistymispyrkimyksissä tarjoamalla niille asiantuntijaneuvontaa teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanosta Kiinassa, Kaakkois-Aasiassa, Latinalaisessa Amerikassa ja Intiassa ja näihin maihin ja alueisiin liittyvässä toiminnassa. Neuvontapalvelut tarjoavat muun muassa suoraa neuvontaa, näihin kohdemarkkinoihin liittyvää teollis- ja tekijänoikeuksien käyttöä ja hallintaa koskevaa koulutusta sekä teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyvää tukea EU:n pk-yrityksille kohdemarkkinoiden kannalta merkityksellisissä yhteistyötahojen hakutapahtumissa. Neuvontapalvelut tekevät myös yhteistyötä muista EU:n ohjelmista rahoitettavien teollis- ja tekijänoikeuksien neuvontapalvelujen²² kanssa. Kiinan, Kaakkois-Aasian ja Latinalaisen Amerikan pk-yritysten teollis- ja tekijänoikeuksien neuvontapalvelut vastasivat yhteensä 3 962 neuvontakyselyyn ja järjestivät 440 koulutustilaisuutta tai webinaaria, joihin osallistui hieman yli 6 500 henkilöä. Intian pk-yritysten teollis- ja tekijänoikeuksien neuvontapalvelu tarjosi vastaavia palveluja, ja sen toiminta perustui erilliseen sopimukseen.

EU:n ja Japanin teollisen yhteistyön keskus

EU:n ja Japanin teollisen yhteistyön keskus edistää EU:n ja Japanin välistä teollisuus-, kauppaa- ja investointiyhteistyötä ja edistää EU:n talousdiplomatiaa kyseiseen maahan nähden. Yksi tämän keskuksen tarjoamista tärkeistä palveluista on EPA-neuvontapalvelu, joka auttaa EU:n yrityksiä hyödyntämään EU:n ja Japanin talouskumppanuussopimusta²³. Keskus järjesti COSME-ohjelman vuoden 2020 talousarviosta tuettuna kaksivuotiskautena monenlaisia webinaareja. Niihin kuului 27 EPA-webinaaria (yhteensä 1 478 osallistujaa), 76 webinaaria Japanista ja Japaniin suuntautuvasta viennistä (yhteensä 2 857 osallistujaa), 11 kevyttä tuotantomallia käsittelevää webinaaria (502 osallistujaa) sekä webinaareja EU:n keskeisistä toimintapoliittisista aiheista. Lisäksi tällä ajanjaksolla keskus jatkoi Japanissa toteutettavaa lippulaivahanketta eli Vulcanus-vaihto-ohjelmaa sekä teknologiansiirron neuvontapalvelua, tarjosi toimintapoliittisia analyyseja ja toimitti 33 markkinaraporttia. Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksessa pk-yritysten kansainvälistymisestä kommentoitiin myönteisesti EU:n ja Japanin keskuksen palveluja ja

²¹ Nämä palvelut tarjosivat Euroopan innovaationeuvoston edunsaajille erityistä tukea niiden hankkeiden toteuttamiseen ja auttoivat erityisen innovatiivisia yrityksiä parantamaan innovaatioiden hallintavalmiuksiaan.

²² Näitä ovat Intian pk-yritysten teollis- ja tekijänoikeuksien neuvontapalvelu (COSME), Euroopan teollis- ja tekijänoikeuksien neuvontapalvelu (Horisontti 2020) ja Afrikan teollis- ja tekijänoikeuksien neuvontapalvelu (EU:n teollisoikeuksien virasto) sekä IP Key (kauppapolitiikan pääosasto) teollis- ja tekijänoikeuksia koskevia yhteisiä tapahtumia varten. Niillä on yhteinen verkkosivusto Intian, Euroopan ja Afrikan neuvontapalvelujen kanssa, ja ne ovat osallistuneet teollis- ja tekijänoikeuksia koskevan asiantuntemuksen tarjoajina EU:n kansainvälisiin Gateway- / Business Avenues -toimiin (jotka rahoitetaan ulkopoliittisesta aloitteesta) ja kiertotaloutta edistäviin toimiin (ympäristöasioiden pääosasto).

²³ Sopimus tuli voimaan 1. helmikuuta 2019. Ks. https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/japan/eu-japan-agreement/eu-japan-agreement-chapter-chapter_en

viitattiin erityisesti sen palvelujen jatkuvuuteen ja täydentävyyteen, asiakastyytyvyyden korkeaan tasoon ja hyvään yhteistyöhön Enterprise Europe Network -verkoston kanssa.²⁴

Hankinnat

Hankintaviranomaisten valmiuksia parannettiin useilla toimenpiteillä, joilla myös luotiin pk-yrityksille uusia mahdollisuuksia osallistua innovatiivisten, kestävien ja kiertotalouteen perustuvien tavaroiden toimittamiseen, palvelujen tuottamiseen ja urakoiden tekemiseen julkiselle sektorille. Vuoden 2020 talousarviosta tuettu julkisten ostajien yhteisöalusta²⁵ otettiin käyttöön huhtikuussa 2023. Näin tuetaan kymmenen suurten hankkijoiden ryhmän yhteistyötä yhteisen tietämyksen muodostamiseksi erityisistä hankintatarpeista (jotka liittyvät esimerkiksi tekoälyyn tai aurinkopaneeleihin). **Innovatiivisten ratkaisujen julkisen hankinnan yhteisrahoitusjärjestelmä** auttaa suuria hankintaviranomaisia saamaan arvokasta kokemusta esikaupallisten innovaatioiden hankinnasta kahden käynnissä olevan hankkeen kautta. Hankkeissa ohjataan viranomaisia innovatiivisten ratkaisujen julkisten hankintamenettelyjen valmistelun ja täytäntöönpanon sekä mahdollisten toistamistoimien eri vaiheissa. Yhdessä näistä hankkeista keskitytään terveydenhuoltoalaan.

2.3 Erityistavoite C: yritysten toimintaedellytysten ja kilpailukyvyyn parantaminen

COSME-asetuksessa täsmennettiin, että yritysten toimintaedellytysten ja kilpailukyvyyn parantamiseen on kaudella 2014–2020 varattava ohjeellinen 11 prosenttia kokonaistalousarviosta. Tähän tavoitteeseen osoitettiin vuonna 2020 yhteensä 47,9 miljoonaa euroa, mikä on 10,9 prosenttia COSME-ohjelman kokonaistalousarviosta.

Klusterit

Vuoden 2020 talousarviosta tuettiin neljää klustereita koskevaa merkittävää toimenpidettä: eurooppalaista klusteriyhteistyöfoorumia, joka tarjoaa erilaisia palveluja ja välineitä, joilla tuetaan klustereita valmiuksien kehittämisessä ja verkostoitumisessa, kahta klustereiden kansainvälistymistä tukevaa ohjelmaa, joista yksi oli tarkoitettu puolustus- ja turvallisuusalalle,²⁶ ja European Cluster Excellence -ohjelmaa, joka tarjosi valmiuksien kehittämispalveluja ja klustereiden välisiin lyhyen aikavälin vaihtoihin tarkoitettun ohjelman. Clusters Go International -ohjelmassa myönnettiin 12 avustusta yhteenliittymille, jotka kattoivat 64 klustereita ja yrityksiä tukevaa organisaatiota 17:stä EU- ja COSME-maasta. Osa niistä keskittyy ilmastotavoitteisiin (ks. liite 4 jäljempänä).

Koska klusterihankkeiden kesto oli yleensä 3–4 vuotta, monet niistä olivat edelleen käynnissä Venäjän hyökätessä Ukrainaan. Monissa näistä hankkeista on **tuettu ukrainalaisia yrittäjiä**. Eurooppalainen klusteriyhteistyöfoorumi (ECCP) esimerkiksi perusti **EU Clusters Support Ukraine -alustan**, jotta eurooppalaisten klustereiden kautta kerätty, todennettu tai validoitu apu voitaisiin sovittaa yhteen ukrainalaisten kumppaneiden esittämien pyyntöjen kanssa. ECCP toteutti myös kyselytutkimuksen, jolla pyrittiin selvittämään, onko kentällä merkkejä toimitusketjujen häiriöistä. Lisäksi BRIGHT Clusters Excellence -hankkeessa kuuden

²⁴ Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus 07/2022:Pk-yritysten kansainvälistymistä tukevat välineet: paljon tukitoimia, jotka eivät kuitenkaan ole täysin johdonmukaisia tai koordinoituja. Kertomus kattoi rahoituskauden 2014–2020.

²⁵ [Kotisivu | Public Buyers Community \(europa.eu\)](https://publicbuyerscommunity.europa.eu/)

²⁶ Näissä hankkeissa tuetaan eurooppalaisten klustereiden rajatylittävää ja monialaista yhteistyötä yhteisen kansainvälistymisstrategian kehittämiseksi ja pk-yritysten kansainvälistymisen tukemiseksi Euroopan ulkopuolella.

Ukrainan klusteriyhteenliittymän edustajan (kaikki naisia sodan vuoksi) valtuuskunta osallistui viisipäiväiseen ClusterXchange-vaihtoon.

Matkailu, muotiteollisuus ja lifestyle-alat

Vuoden 2020 talousarviosta tuettavissa käynnissä olevissa **matkailualan** hankkeissa autetaan pk-yrityksiä vauhdittamaan digitalisaation, innovaatioiden, uusien teknologioiden ja älykkään matkailun käyttöönottoa vahvistamalla yritysten kansainvälistä yhteistyötä ja erityisesti niiden yhteyksiä kansainvälisiin innovaatioekosysteemeihin. Näihin hankkeisiin sisältyy pk-yrityksille annettavaa suoraa rahoitustukea, joka osoitetaan koulutukseen ja yritysten auttamiseen liiketoimintaprosessiensa mukauttamisessa. Käynnissä on yhdeksän hanketta, joissa toimii 73 kumppaniorganisaatiota 25 maassa²⁷. Joissakin näistä hankkeista tuetaan myös kestävyys- ja ilmastotavoitteita.

COSME-ohjelman vuoden 2020 talousarviosta rahoitetun **WORTH-hankkeen** tavoitteena on vahvistaa muotiteollisuudessa ja lifestyle-aloilla toimivien pk-yritysten innovointivalmiuksia ja kilpailukykyä sekä auttaa niitä siirtymään kohti ilmastoneutraaliutta ja digitaalista johtamista.²⁸ Hankkeessa tuetaan kansainvälisiä kumppanuuksia suunnittelijoiden, pk-yritysten, valmistajien ja teknologian tuottajien välillä innovatiivisten, kestävien ja suunnittelukeskeisten liiketoimintaideoiden kehittämiseksi. Kumppanuuksille on tarjolla yrityshautomo-ohjelma, kolmannen osapuolen rahoitustukea (suuruudeltaan 10 000–20 000 euroa), valmennusta, teollis- ja tekijänoikeuksia koskevaa oikeudellisesta neuvontaa ja verkostoitumistukea. Eurooppalaiseen Bauhausiin keskittyneen ensimmäisen kumppanuuksia koskeneen ehdotuspyynnön (kolmannen osapuolen rahoitus) perusteella valittiin 65 kumppanuutta. Näille kumppanuuksille suunniteltiin 10 kuukauden yrityshautomo-ohjelmaan kuului 975 tuntia räätälöityä mentorointia, yhdeksän työpajaa (joista viisi verkossa) ja 52 verkkopohjaista perusvalmennusmoduulia ja seminaaria. Toisen kumppanuuksia koskevan ehdotuspyynnön valintamenettelyt ovat käynnissä.

Tuki Small Business Act -aloitteen ja pk-yritysstrategian periaatteisiin liittyvän maakohtaisen tuloksellisuuden arviointiin – hallinnollinen sopimus JRC:n ja Eurobarometrin kanssa

Komission yhteisen tutkimuskeskuksen (JRC) kanssa sovittiin hallinnollisesta järjestelystä, jonka tarkoituksena on tarjota tieteellistä tukea EU:n jäsenvaltioiden tuloksellisuuden arvioimiseksi pk-yrityksiä tukevan aloitteen (Small Business Act, SBA) ja pk-yritysstrategian periaatteiden täytäntöönpanossa. JRC määrittäi indikaattoreita, jotka perustuvat yhdessä sisämarkkinoiden, teollisuuden, yrittäjyyden ja pk-yritystoiminnan pääosaston kanssa määriteltyihin kymmeneen ulottuvuuteen, ja suoritti tähän liittyvän tietojen laaduntarkastuksen. Hanke käynnistettiin vuonna 2020, ja tuloksia käytettiin heinäkuussa 2021 julkaistuissa pk-yritysten suorituskyvyn tarkastelun maakohtaisissa tietosivuissa ja vuosikertomuksessa.²⁹ Näitä tietosivuja ja kertomuksia käytetään jatkuvasti ohjaamaan pk-yrityksiä koskevaa päätöksentekoa.

²⁷ Albania, Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Islanti, Italia, Kreikka, Kroatia, Kypros, Malta, Montenegro, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Saksa, Serbia, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska, Tšekki, Unkari ja Yhdistynyt kuningaskunta.

²⁸ Lifestyle-aloja ovat muoti ja tekstiili, jalkineet, nahka ja turkikset, huonekalut, kodin sisustus ja sisustussuunnittelu sekä korut ja asusteet.

²⁹ https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-strategy/sme-performance-review_en

COSME-ohjelman vuoden 2020 talousarviosta rahoitetussa **pk-yrityksiä koskevassa Flash-eurobarometri-tutkimuksessa** vuonna 2022 aiheena olivat **resurssitehokkuus ja vihreät markkinat**. Tarkempia tietoja on jäljempänä 4 kohdassa.

Pk-yritysedustajat, pk-yrityskokous ja verkkopohjainen mestarikurssi Web Summit Lisbon -tapahtuman yhteydessä

Vuonna 2020 tarjottiin palveluja seuraavien järjestämiseksi: i) neljä pk-yritysedustajien verkoston kokousta³⁰ (jäsenvaltioiden kansallisten hallintojen edustajat), ii) vuoden 2020 pk-yrityskokous (virtuaalinen sidosryhmätapahtuma, johon osallistui verkossa 984 edustajaa) ja iii) joulukuussa 2020 Web Summit Lisbon -tapahtuman yhteydessä järjestetty verkkopohjainen mestarikurssi, johon osallistui yli 200 henkilöä³¹. Nämä tapahtumat tarjosivat arvokasta ohjausta ja neuvontaa pk-yrityksiä koskevan päätöksenteon tueksi, mukaan lukien pk-yritysedustajien verkoston tukeminen sen vuoden 2020 vuosikertomuksen³² ja toimintasuositusten valmistelussa.

EU Open for Business – uusi kompassi pk-yrityksille³³

Toukokuussa 2021 järjestettiin COSME-ohjelman vuoden 2020 talousarviosta rahoitetut avaus- ja päätöstilaisuus ja kuusi webinaaria, joissa annettiin yrityksille ja sidosryhmille käytännön tietoa EU:n ohjelmista ja tukivälineistä muun muassa teollis- ja tekijänoikeuksien, rahoituksen saatavuuden, kansainvälisen kaupan ja sisämarkkinoiden aloilla. Webinaarien osallistujamäärä vaihteli 206:sta 370:een, mikä ylitti kokonaistavoitteen eli 650 osallistujaa, ja 80 prosenttia tapahtuman jälkeiseen kyselyyn vastanneista esitti myönteisiä näkemyksiä.³⁴

2.4 Erityistavoite D: yrittäjyyden ja yrittäjyyskulttuurin edistäminen

COSME-asetuksessa säädetään, että yrittäjyyden ja yrittäjyyskulttuurin edistämiseen olisi kaudella 2014–2020 varattava ohjeellinen 2,5 prosenttia kokonaistalousarviosta. Tähän tavoitteeseen käytettiin vuonna 2020 yhteensä 3,6 miljoonaa euroa³⁵ ³⁶, mikä on 0,8 prosenttia COSME-ohjelman kokonaistalousarviosta.

Tyttöjen ja naisten digitaalisten ja yrittäjyystaitojen parantaminen (ESTEAM)³⁷

³⁰ Nämä järjestettiin kesäkuussa 2020 (verkossa, 46 osallistujaa), lokakuussa 2020 (verkossa, 83 osallistujaa), marraskuussa 2020 (verkossa pk-yrityskokouksen yhteydessä, 67 osallistujaa) ja joulukuussa 2020 (verkossa, 72 osallistujaa).

³¹ Alun perin suunniteltu fyysinen konferenssi Berliinissä muutettiin virtuaaliseksi tapahtumaksi covid-19-sulkutoimien vuoksi.

³² Kertomus sisältää yleiskatsauksen pk-yritysten suorituskyvyn viimeisimmistä suuntauksista Euroopassa ja toimintasuosituksia <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/core/api/front/expertGroupAdditionalInfo/40291/download>. Se esiteltiin kilpailukykyneuvostolle marraskuussa 2020; ks. kilpailukykyneuvosto (sisämarkkinat ja teollisuus) – consilium.europa.eu).

³³ https://commission.europa.eu/events/eu-open-business-new-compass-smes-2021-05-26_en

³⁴ Kysymyksiin ”Inspiroiko webinaari sinua?”, ”Saako se sinut toimimaan?”, ”Vastasiko se odotuksiasi?” ja ”Suositteletko sitä muille?” (keskimäärin) 80 prosenttia vastasi ”kyllä” tai ”kyllä, jonkin verran”.

³⁵ Määrä oli pienempi vuonna 2020, koska Erasmus nuorille yrittäjille - ehdotuspyyntö toteutettiin vuonna 2019.

³⁶ Lisäksi vuonna 2020 painotettiin enemmän rahoitusvälineitä (66 prosenttia COSME-ohjelman määrärahoista kohdennettiin niihin, kun tavoiteluku ohjelman aikana oli 60 prosenttia). Rahoitusvälineillä tuettiin myös yrittäjyystavoitteita.

³⁷ Lisätietoja on [hankkeen verkkosivuilla](https://eisma.ec.europa.eu/esteam-fests-and-communities-girls-and-women_en) ja kahdesta ensimmäisestä ESTEAM-tapahtumasta tuotetuissa videoissa (https://eisma.ec.europa.eu/esteam-fests-and-communities-girls-and-women_en).

Tässä COSME-ohjelman vuoden 2020 talousarviosta tuetussa hankkeessa pyritään parantamaan tyttöjen ja naisten digitaalisia ja yrittäjyystaitoja ja vahvistamaan heidän itseluottamustaan. Hanke jatkuu vuoden 2024 loppuun. Toukokuussa 2022 järjestettiin tytöille tarkoitettu tapahtuma, jossa 15 paikalliseen työpajaan osallistui 203 tyttöä. Tapahtumassa keskityttiin ongelmanratkaisuun, tapaustutkimukseen ja myyntipuheharjoituksiin. Ensimmäinen naisten ESTEAM-tapahtuma järjestettiin kesäkuussa 2022. Se sisälsi yhteistilaisuuden ja työpajoja, joissa parannettiin yrittäjyys- ja digitaalisia taitoja. Mentorointipalveluja tarjottiin vuoden 2022 loppuun saakka.

Euroopan yhteisötaloushankkeet

Euroopan yhteisötaloushankkeet perustuivat vuonna 2018 toteutetusta onnistuneesta pilottialoitteesta saatuihin kokemuksiin. Tässä COSME-ohjelman vuoden 2020 talousarviosta rahoitetussa jatkohankkeessa järjestettiin useita työpajoja, joissa monenlaiset yhteisötalouden sidosryhmät kehittivät alueiden välistä yhteistyötä jakamalla ja toistamalla parhaita käytäntöjä ja alueiden välistä oppimista. Hankkeisiin osallistui 88 edunsaajaorganisaatiota 27:stä EU- ja COSME-maasta. Yhteisötaloushankkeiden työpajoja järjestettiin yli 60, ja niissä oli noin 2 500 osallistujaa. Työpajoista ilmoitettiin 350 hyvää käytäntöä. Hankkeissa annettiin myös suosituksia alueellisen tai paikallisen yhteisötalouden parantamiseksi ja luotiin mahdollisuuksia ja kannustimia tuleville kumppanuuksille.

3. Tukitoimenpiteet ja hallintomenot

COSME-ohjelman tukitoimenpiteet rahoitettiin budjettikohdasta 02 02 01. Vuonna 2020 tukitoimenpiteisiin osoitettiin 6,2 miljoonaa euroa.

Sidosryhmien kanssa järjestettiin konferensseja ja kokouksia, joissa keskusteltiin eri teollisuudenalojen haasteista. Muita tukitoimenpiteitä olivat muun muassa päätöksentekoa tukevat analyttiset selvitykset sekä pk-yrityksille käytännön tukea tarjoavat tietovälineet.

Tutkimus **liikesalaisuuksien oikeudellisesta suojaamisesta datatalouden yhteydessä**³⁸ tarjoaa arvokasta tukea päätöksenteolle siitä, miten liikesalaisuuksien oikeudellinen suojaaminen voi auttaa luomaan turvallisen toimintaympäristön yritysten väliselle datan jakamiselle erityisesti Euroopan datatalouden kannalta strategisilla aloilla. Se sisältää 13 tapaustutkimusta, joissa on arvokkaita esimerkkejä siitä, miten yritykset hallinnoivat liikesalaisuuksiaan. Monet tämän tutkimuksen indikaattoreista ylitettiin, mutta välivaiheissa ilmeni joitakin vaikeuksia (kyselyihin saatujen vastausten määrä jäi alle tavoitteen tietojen arkaluonteisuuden vuoksi, ja joitakin aikatauluja oli muokattava covid-19-pandemiaan liittyvien ongelmien vuoksi).

Midcap-yrityksiä koskeva tutkimus

Koska scale-up-yritykset ja midcap-yritykset eivät kuulu Euroopan komission pk-yritysten määritelmän³⁹ piiriin, ne jäävät usein pk-yritysten tukijärjestelmien ulkopuolelle. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli kerätä tietoa midcap-yrityksistä (tilastoja ja tietoa midcap-yritysten erityispiirteistä ja esteistä, joita ne kohtaavat liiketoiminnan harjoittamisen ja laajentamisen yhteydessä) ja arvioida mahdollista tarvetta erityiselle toimintapolitiikalle, jotta voidaan tukea näitä yrityksiä ja hyödyntää paremmin niiden mahdollisuuksia työpaikkojen

³⁸ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c0335fd8-33db-11ed-8b77-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-267469968>

³⁹ [Komission suositus 2003/361/EY, annettu 6 päivänä toukokuuta 2003, mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä.](#)

luomiseen. Loppuraportti julkaistiin marraskuussa 2022⁴⁰ ja jaettiin asiaankuuluville sidosryhmille.

Hallintomenojen osuus oli kolme prosenttia vuoden 2020 talousarviosta. Summalla katettiin asiantuntijakokoukset, tiedotus- ja viestintätoimenpiteet sekä komission (PO GROW) menot (3,3 miljoonaa euroa), jotka liittyivät tietoverkkoihin ja muuhun tekniseen ja hallinnolliseen apuun. Ohjelman talousarviosta pienistä ja keskisuurista yrityksistä vastaavan toimeenpanoviraston toimintaan osoitettu rahoitusosuus oli 9,9 miljoonaa euroa.

4. Ilmasto- ja digitalisaatiotavoitteiden, kestävän kehityksen tavoitteiden sekä sukupuolten tasa-arvotavoitteiden edistäminen

Jäljempänä esitetään lyhyt kuvaus siitä, miten COSME-ohjelma edistää näiden tavoitteiden saavuttamista, sekä esimerkkejä kunkin tavoitteen saavuttamista edistävästä toimista.

Lisätietoja siitä, miten ohjelma edistää näitä valtavirtaistamistavoitteita, on liitteessä 4.

COSME-ohjelman **osuus ilmastotoimien valtavirtaistamista koskevaan tavoitteeseen**, joka on asetettu kaikille komission ohjelmille, oli vuonna 2020 arviolta 25,6 miljoonaa euroa eli kuusi prosenttia määrärahoista (yhteensä 20 prosenttia EU:n talousarviosta kaudella 2014–2020). Useimpien COSME-toimenpiteiden tarkkaa vaikutusta ilmastotoimien valtavirtaistamiseen ei ole seurattu⁴¹, mutta monissa hankkeissa ja toimenpiteissä kiinnitetään jonkin verran huomiota tähän tavoitteeseen. Esimerkkejä ovat kasvuun tähtäävä pääomajärjestely, Enterprise Europe Network -verkosto, monenlaiset klustereille tarkoitetut tukitoimet, mukaan lukien klustereiden kansainvälistyminen, sekä WORTH-kumppanuus, jolla edistetään pk-yritysten kilpailukykyä ja innovointivalmiuksia lifestyle-toimialoilla.

Lisäksi toteutettiin erityisesti pk-yritysten resurssitehokkuutta ja vihreitä markkinoita koskeva Flash-eurobarometri, ja **Euroopan ilmastoneutraalin teollisuuden kilpailukykytulostaulu (CIndECS)** on valmistumassa JRC:n kanssa tehdyn hallinnollisen sopimuksen mukaisesti. Tätä työtä on jo hyödynnetty useissa merkittävässä poliittisissa aloitteissa, kuten puhtaan energiateknologian seurantakeskuksen tueksi laadituissa raporteissa ja nollanettoteollisuutta koskevassa säädöksessä. Lisätietoja on jäljempänä liitteessä 4.

Monet COSME-ohjelman toimenpiteet **edistävät** kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelmassa vahvistettuja **kestävän kehityksen tavoitteita**. Enterprise Europe Network -verkosto ja yhteisötaloushankkeet edistävät kestävän kehityksen tavoitetta 8 (ihmisarvoinen työ ja kestävä talouskasvu). Kestävän kehityksen tavoitetta 9 (osallistava ja kestävä teollisuus, innovaatiot ja kestävä infrastruktuuri) käsitellään Enterprise Europe Network -verkostossa, Clusters Excellence -hankkeissa ja matkailun tukitoimenpiteissä (ks. myös digitalisaatiota käsittelevä kohta jäljempänä). Kestävän kehityksen tavoitetta 12 (kestävät kulutus- ja tuotantotavat) käsitellään muun muassa lifestyle-alojen WORTH-hankkeessa.

Useilla **COSME-toimenpiteillä edistetään myös digitalisaatiotavoitteita**. Näitä ovat muun muassa hankkeet, joilla edistetään digitalisaatiota, innovointia ja uusien teknologioiden käyttöönottoa matkailualalla, innovaatioiden julkiseen hankintaan liittyvät hankkeet, joissa autetaan viranomaisia hankkimaan esikilpailullisia innovaatioita tekoälyn kaltaisilla aloilla, sekä maa- ja elintarviketeollisuuden, autoteollisuuden, tekstiiliteollisuuden ja

⁴⁰ <https://www.esri.ie/system/files/publications/BKMNEXT429.pdf>

⁴¹ Monet COSME-toimenpiteet sisälsivät jonkin verran tukea ilmastoon liittyville tavoitteille. Koska nämä tavoitteet on kuitenkin aina kytketty laajempaan kilpailukykytavoitteeseen, toimenpiteiden ilmasto-osiolle ei yleensä ole osoitettu erillistä budjettia.

täsmälääketieteen klusterihankkeet, joilla edistetään digitaalitekologioihin liittyvää vuorovaikutusta ja kokemusten vaihtoa.

Vaikka COSME-asetukseen ei sisälly erityisiä **sukupuolten tasa-arvoa** koskevia tavoitteita, ohjelmasta tuetuissa toimenpiteissä noudatetaan sukupuolten tasa-arvon periaatteita ja otetaan sukupuolinäkökulma huomioon. Edellä 2.4 kohdassa mainitussa ESTEAM-hankkeessa pyritään parantamaan tyttöjen ja naisryttäjien digitalisaatio- ja yrittäjyysvalmiuksia ja vahvistamaan heidän itseluottamustaan. Jonkin verran tietoja on saatavilla myös rahoitusvälineiden naispuolisista edunsaajista ja naispuolisista hankekoordinaattoreista.

5. Päätelmät

Toimintamäärärahojen toteutusaste sekä maksusitoumusten että maksujen osalta oli 99 prosenttia. Tämä kertoo, että maksusitoumusten toteutusaste on edelleen korkea ja että operatiivisten maksujen toteutusaste on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna.

Keskeinen tavoite oli rahoituksen saatavuus, ja sen täytäntöönpanoon sidottiin 66 prosenttia toteutuneesta talousarviosta. COSME-lainatakausjärjestelyn avulla rahoituksen välittäjät pystyivät vuonna 2020 jatkamaan rahoitustuen antamista pk-yrityksille, joiden katsottiin olevan riskialttiimpia ja joiden oli siksi vaikea saada velkarahoitusta. Kaiken kaikkiaan COSME-lainatakausjärjestelyn odotetaan tuottavan yli 67 miljardin euron rahoituksen ohjelman elinkaaren aikana. COSME-ohjelman kasvuun tähtäävän pääomajärjestelyn (EFG-järjestelyn) osalta kasvu- ja laajentumisvaiheessa oleviin pk-yrityksiin tehtyjä investointeja koskevien lukujen osalta edistyi suunnitellusti alkuperäisten pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamisessa. Tavoitteiden täytäntöönpanossa otettiin huomioon tämän järjestelyn hallinnointiin liittyvät erityishaasteet.

Vuoden 2020 työohjelmalla edistettiin edelleen ohjelman väliarvioinnin yhden keskeisen suosituksen täytäntöönpanoa: tarvetta keskittyä laajempiin strategisiin toimiin ja samalla pitää ohjelma joustavana, jotta uusia ideoita voidaan testata. Lippulaiva-aloitteiden, kuten Enterprise Europe Network -verkoston ja Erasmus nuorille yrittäjille - ohjelman, sekä rahoitusvälineiden osuus COSME-ohjelman vuoden 2020 talousarviositoumuksista oli 75 prosenttia.

Vuonna 2021 Enterprise Europe Network -verkosto (jota yhteisrahoitettiin vuoden 2020 talousarviosta) tarjosi 37 925 pk-yritykselle lisäarvoa tuottavia neuvontapalveluja⁴² niiden kansainvälisen kilpailukykyyn ja kestävyysparantamiseksi. Verkoston digitaaliset palvelut tavoittivat yli 20 miljoonaa pk-yritystä. Verkosto tarjosi myös arvokasta tukea pk-yrityksille koko covid-19-kriisin ajan ja mukautti tarvittaessa palvelujaan ja palveluntarjontamallejaan.

Monet muut ohjelman toimet erottuivat joukosta hyvien tulostensa ja palvelujensa laadun ansiosta. Esimerkiksi EU:n ja Japanin teollisen yhteistyön keskus tarjosi monenlaisia palveluja, joilla autettiin pk-yrityksiä harjoittamaan liiketoimintaa Japanin kanssa ja jotka liittyivät talousdiplomatiiaan. Kansainväliset pk-yritysten teollis- ja tekijänoikeuksien neuvontapalvelut tarjosivat pk-yrityksille arvokkaita neuvoja, koulutustilaisuuksia ja tapahtumia Kiinaan, Kaakkois-Aasiaan, Latinalaiseen Amerikkaan (440 koulutustilaisuutta, joissa oli 6 569 osallistujaa) ja Intiaan liittyvien teollis- ja tekijänoikeuskysymysten alalla.

⁴² Nämä pk-yritykset saivat eri aikoina monenlaisia palveluja, jotka räätälöitiin niiden erityistarpeiden mukaan. Keskeinen osa verkoston palveluntarjontamallia on pidemmän aikavälin suhteiden luominen pk-yrityksiin ja niiden tukeminen keskipitkällä aikavälillä, jotta ne voivat tarttua kaikkiin kohtaamiinsa ongelmiin, haasteisiin ja mahdollisuuksiin.

Myös pienemmillä toimilla annettiin hyödyllistä tukea pk-yritysten auttamiseksi innovoimisessa ja kilpailukykyä ja kestävyytensä parantamisessa. Esimerkiksi muotiteollisuudelle ja lifestyle-aloille tarkoitetun WORTH-hankkeen ensimmäisellä kumppanuus koskevalla ehdotuspyynnöllä tuettiin 65:tä suunnittelijoiden, pk-yritysten, valmistajien ja teknologian tarjoajien kumppanuutta kymmenen kuukauden yrityshautomo-ohjelman kautta. Ohjelmaan sisältyi 975 tuntia räätälöityä mentorointia. Tämän tuen jatkamiseksi on julkaistu uusia kumppanuus koskevia ehdotuspyyntöjä. Yhteistyössä hankintaviranomaisten kanssa toteutettiin myös useita hankkeita, joissa luotiin pk-yrityksille uusia mahdollisuuksia toimittaa julkiselle sektorille innovatiivisia tuotteita ja palveluja.

Lisäksi useat ohjelmasta rahoitetut tutkimukset, kuten Euroopan ilmastonutraalin teollisuuden kilpailukykytulostaulu (CIndECS), tutkimus liikesalaisuuksien oikeudellisesta suojaamisesta datatalouden yhteydessä ja tutkimus midcap-yrityksistä, tuottivat arvokkaita havaintoja ja luotettavia analyyssejä, joita käytettiin politiikkatyön tukena.

COSME-ohjelma osoittautui tehokkaaksi myös auttamaan pk-yrityksiä vastaamaan uusiin haasteisiin. Useilla vuoden 2020 talousarviosta tuetuilla toimilla ja hankkeilla, muun muassa Enterprise Europe Network -verkoston avulla, käynnistettiin erityisiä palveluja, joilla autettiin pk-yrityksiä ratkaisemaan covid-19-kriisiin liittyviä ongelmia. Monet COSME-hankkeet kestävät 3–4 vuotta. **Venäjän sotilaallinen hyökkäys Ukrainaan** vaikutti muutamaa vuoden 2020 talousarviosta rahoitettuun käynnissä olevaan hankkeeseen vuodesta 2022 alkaen. Tarvittaessa näiden hankkeiden kestoja pidennettiin ja toimia mukautettiin kriisiolosuhteiden huomioon ottamiseksi. Yksi esimerkki on P2GREEN-EST-hanke, jonka tarkoituksena oli auttaa EU:n pk-yrityksiä pääsemään EU:n ulkopuolisten hankintojen markkinoille ja jossa Ukraina oli nimetty kohdemarkkina.⁴³ Hiljattain joissakin Venäjän hyökkäyksen käynnistyessä edelleen käynnissä olleista COSME 2020 -hankkeista pystyttiin mukauttamaan palveluja, jotta voitiin auttaa EU:n yrityksiä vastaamaan tilanteen haasteisiin, kuten toimitusketjuun liittyviin ongelmiin, ja tarjota jonkinlaista tukea ukrainalaisille yrityksille (ks. edellä 2.3 kohta).

Yhteyksiä muihin EU:n ohjelmiin ja rahastoihin optimoitiin. Esimerkiksi COSME-lainatakausjärjestely sai 714 miljoonaa euroa lisää Euroopan strategisten investointien rahastosta EIR:lle myönnetyn yhden miljardin euron takauksen ansiosta. Lisämäärärahat käytettiin covid-19-kriisin vuoksi maksuvalmiusongelmista kärsineiden pk-yritysten tukemiseen. Enterprise Europe Network -verkosto kehitti synergioita Horisontti 2020 -puiteohjelman, Euroopan innovaationeuvoston ja monenlaisten EU:n ohjelmien ja tukijärjestelmien kanssa. Lisäksi yhteistyötä tehtiin monien käynnissä olleiden tai aiempien COSME-hankkeiden kanssa. Tämä koski erityisesti Enterprise Europe Network -verkostoa, WORTH-hanketta ja useita hankintatoimia.

Käynnissä olevien vuodesta 2020 jatkuneiden COSME-toimenpiteiden seuranta jatketään kiinnittäen erityistä huomiota covid-19-pandemian vuoksi uudelleen aikataulutettuihin toimenpiteisiin ja tapauksiin, joissa havaittiin erityisiä ongelmia. Säännöllisellä seurannalla varmistettiin myös, että määrärahat kohdennettiin uudelleen menestyksekkäimpiin ja eniten kiinnostusta herättäneisiin toimiin. Esimerkiksi vuoden 2020 työohjelman ylijäämästä osoitettiin 815 107 euroa matkailua koskevan ehdotuspyynnön varallaololuettelossa olleisiin hankkeisiin digitalisaation, innovaatioiden ja uusien teknologioiden käyttöönoton edistämiseksi alalla. Toinen esimerkki on määrärahojen siirto EFG-järjestelystä COSME-lainatakausjärjestelyyn.

⁴³ Koska sodan syttyminen vaikutti hankkeeseen vakavasti, avustussopimus jäädytettiin. Kun tilanne oli arvioitu uudelleen useita kuukausia myöhemmin, avustussopimusta muutettiin siten, että siihen sisällytettiin uusi EU:n ulkopuolinen kohdema, minkä ansiosta hankkeen toimet voitiin aloittaa uudelleen.

Seurannasta saatuja kokemuksia hyödynnetään myös tulevien vuosien toimenpiteiden suunnittelussa, erityisesti lippulaivatoimien paremman jatkuvuuden varmistamisessa⁴⁴ ja vuoden 2024 pk-yrityspilaria koskevan työohjelman valmistelussa meneillään olevassa työssä.

Kaiken kaikkiaan COSME-ohjelman vuoden 2020 toimenpiteet ovat saavuttamassa tavoitteensa. Monet toimenpiteet ovat jo saavuttaneet tavoitteensa, ja covid-19-kriisin koettelemat hankkeet on saatu takaisin raiteilleen. Ohjelmasta tuetut toimenpiteet edistävät edelleen kilpailukykyä, kasvua ja työllisyyttä. Samalla monet ohjelmaan kuuluvat hankkeet, erityisesti Enterprise Europe Network -verkosto ja klustereiden tukitoimenpiteet, ovat osoittaneet kykynsä vastata pk-yritysten muuttuviin tarpeisiin ja reagoida joustavasti uusiin haasteisiin.

⁴⁴ Niitä tuetaan nyt sisämarkkinaohjelman pk-yrityspilarista. Erityisesti Enterprise Europe Network -verkosto, Erasmus nuorille yrittäjille ja yhteisklusterialoitteet ovat nyt monivuotisia toimia, joihin myönnetään yhteisrahoitusta vuoteen 2024 asti. Tämä parantaa näiden palvelujen keskipitkän aikavälin jatkuvuutta. Ks. myös näiden päätelmien 3 kohta.

Liite 1 – COSME-ohjelman vuoden 2020 talousarvion toteuttaminen
(kaikki luvut ovat euroina)

Budjetti-kohta		Sitoumukset			Maksut			
		<i>Kaikki rahoituslähteet</i>			<i>Kaikki rahoituslähteet</i>			
		Alkuperäinen talousarvio	Talousarvion toteutus	Toteutunut %		Maksuihin käytettävissä olevat määrärahat	Suoritetut maksut	Toteutunut %
02 02 02	Rahoituksen saanti	290 041 750	290 041 750	100 %		333 931 327	328 837 656	98 %
02 02 01	Markkinoille pääsy, yritysten toimintaympäristö ja yrittäjyyskulttuuri							
	PO GROW toteuttaa	10 049 697	10 026 133	100 %		8 901 623	8 878 059	100 %
	Siirretty EASMElle	126 489 262	123 066 819	97 %		132 390 902	132 390 902	100 %
	Yhteensä	136 538 959	133 092 952	97 %		141 292 525	141 268 961	100 %
02 01 04 01	Hallintomäärärahat	3 619 046	3 333 968	92 %		3 619 046	1 033 829	29 %
02 01 06 01	EASME – hallintomäärärahat (toiminta)	10 330 544	9 916 195	96 %		10 330 544	9 916 195	96 %
	Kokonaistalousarvio	440 530 299	436 384 865	99 %		489 173 442	481 056 641	98 %

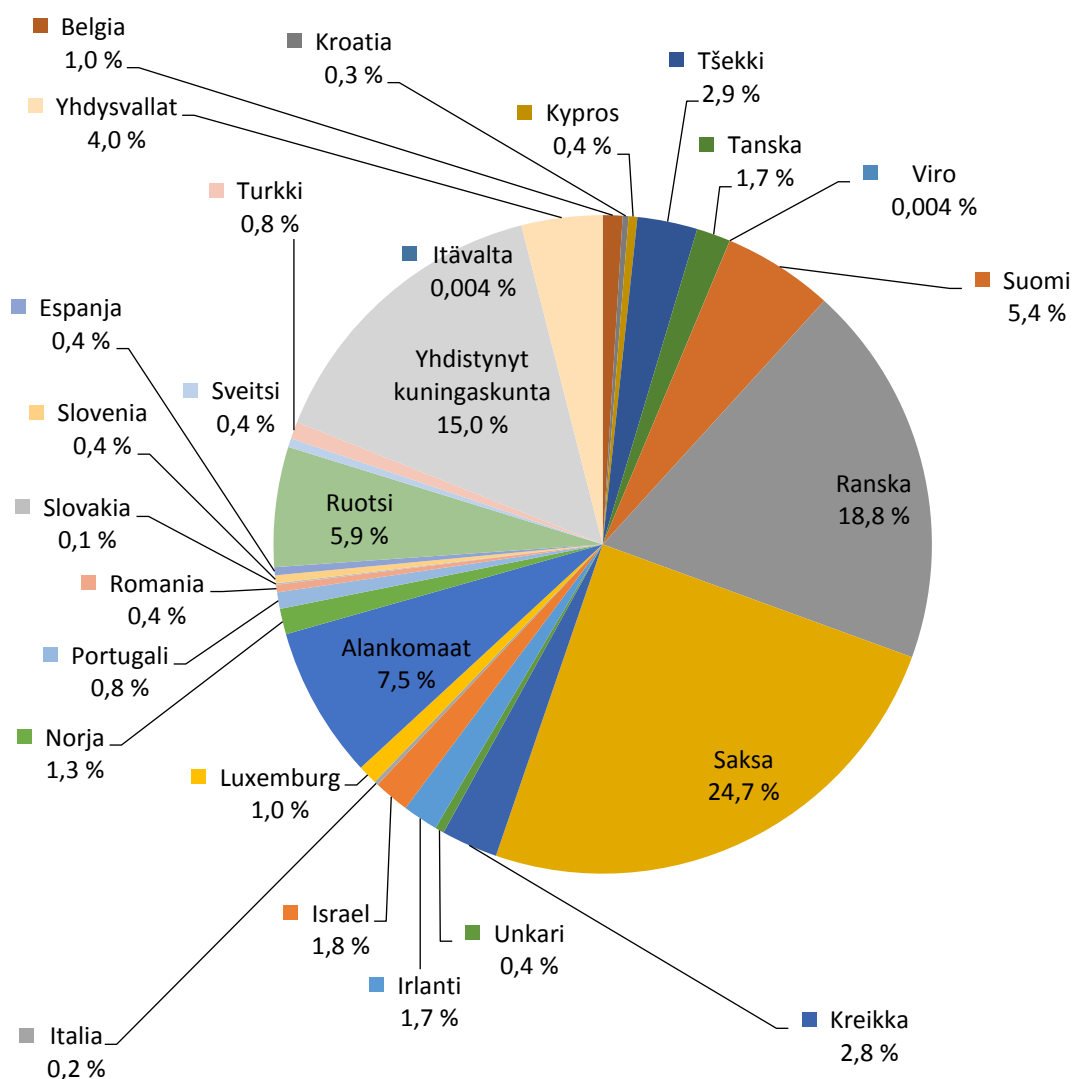
Liite 2 – Maakohtaiset tiedot

1. Rahoitusvälineet

Alla olevissa kaavioissa esitetään eri maissa toimivien pk-yritysten saaman rahoitustuen maantieteellinen jakautuminen. Maakohtaiset tiedot ovat kumulatiivinen tulos, joka perustuu kaikkiin kauden 2014–2020 sitoumuksiin. Rahoitusvälineiden osalta vuotuiset sitoumukset sisältyvät välineiden täytäntöönpanon suunnittelun vuoksi kokonaistuloksiin, jotka perustuvat myös aiempina vuosina sidottuihin talousarvioihin.

Kasvuun tähtäävä pääomajärjestely

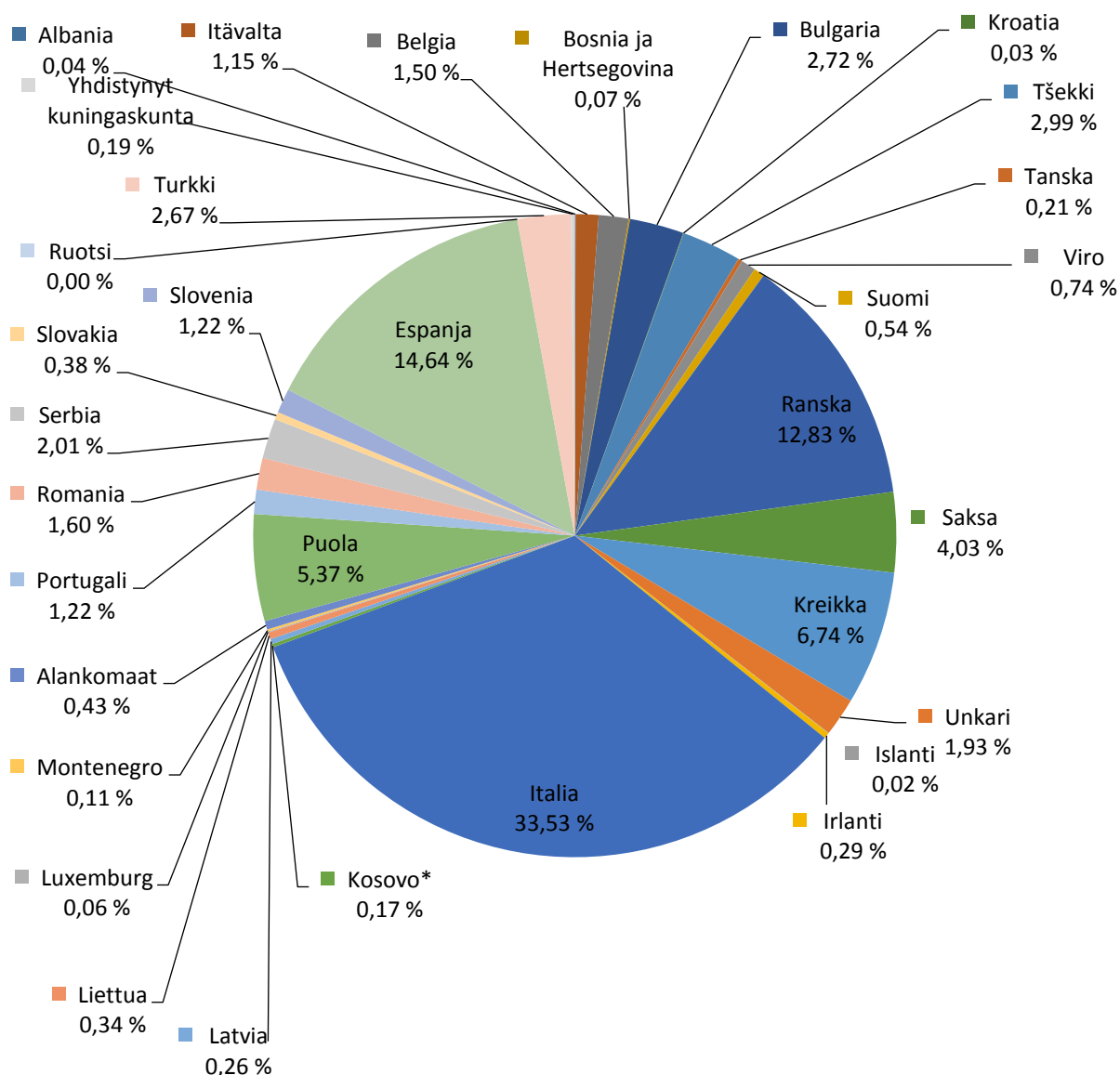
Vuoden 2021 lopussa COSME-ohjelman kauden 2014–2020 talousarviosta oli tehty yhteensä 2,6 miljardin euron investoinnit 28 maassa (25 prosenttia tästä määrästä investoitiin Saksaan, 19 prosenttia Ranskaan ja 15 prosenttia Yhdistyneeseen kuningaskuntaan).

Lainatakausjärjestely

Maantieteellinen hajautus

Vuoden 2021 loppuun mennessä lainatakausjärjestelystä annettiin takauksia ja vastatakauksia rahoituksen välittäjille 33 maassa (26 jäsenvaltiossa ja seitsemässä muussa COSME-ohjelmaan osallistuvassa maassa). Näin tuettiin 50 miljardin euron rahoituksen jakamista yli 800 000 pk-yritykselle.

* Tämä nimitys ei vaikuta asemaa koskeviin kantoihin, ja se on YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244/1999 ja Kansainvälisen tuomioistuimen Kosovon itsenäisyysjulistuksesta antaman lausunnon mukainen.

Maiden osallistuminen erityistavoitteisiin 2–4 (markkinoille pääsy, yritysten toimintaedellytysten ja kilpailukyvyn parantaminen sekä yrittäjäyys)

COSME-hankkeet valittiin ehdotuspyynnöissä esitettyjen kriteerien, erityisesti ehdotusten merkityksellisyyden, laadun ja vaikutuksen perusteella. Myös eurooppalainen ulottuvuus otettiin huomioon. Hankkeita ei kuitenkaan valittu pelkästään maantieteellisten kriteerien perusteella.

Vuoden 2020 talousarviosta rahoitettu Enterprise Europe Network -verkosto kattoi kaikki EU:n jäsenvaltiot ja tarjosi palveluja pk-yrityksille kaikilla EU:n alueilla. Ohjelmaan osallistui verkoston jäseniä myös Islannista ja assosioituneista maista. Vaikka Yhdistynyt kuningaskunta erosi virallisesti EU:sta 31. tammikuuta 2020, se jatkoi osallistumistaan verkostoon ohjelman loppuun saakka, mutta ei ollut enää mukana hallintorakenteissa.

Monissa muissa suurissa toimitissa edunsaajat jakautuivat myös varsin tasaisesti eri EU:n jäsenvaltioihin ja muihin osallistujamaihin, kuten alla esitetään.

Edunsaajien määrä maittain neljässä suuressa COSME-toimessa

Maa	Clusters Excellence	Matkailu: TOURINN*	Euroopan yhteisötaloushankkeet	Klusterien kansainvälistyminen (kaikki sektorit, ml. puolustus)	Näiden neljän toimen yhteismäärä
Albania	0	1	0	0	1
Itävalta	0	0	1	0	1
Belgia	0	3	7	4	14
Bulgaria	2	2	1	2	7
Kypros	0	1	0	2	3
Tšekki	3	1	1	0	5
Saksa	5	3	2	2	12
Tanska	3	1	1	3	8
Viro	2	0	1	1	4
Kreikka	1	2	3	0	6
Espanja	14	14	13	16	57
Suomi	2	2	2	0	6
Ranska	7	2	5	14	28
Kroatia	0	5	3	0	8
Unkari	3	1	3	1	8
Islanti	0	1	0	0	1
Irlanti	0	0	5	0	5
Italia	7	11	12	12	42
Latvia	1	0	1	0	2
Liettua	6	0	0	0	6
Luxemburg	0	0	0	0	0
Malta	0	1	1	0	2
Montenegro	0	1	0	0	1
Alankomaat	2	1	5	2	10
Puola	4	1	3	3	11
Portugali	5	6	7	5	23
Romania	4	2	1	2	9
Serbia	1	4	1	1	7
Ruotsi	2	0	2	1	5
Slovakia	0	1	0	1	2

Slovenia	0	5	3	3	11
Turkki	1	0	3	0	4
Yhdistynyt kuningaskunta	1	1	1	0	3
Yhteensä	76	73	88	75	312

Taulukon kolmeen ensimmäiseen ehdotuspyyntöön (Clusters Excellence, TOURINN* – Digitalisaation, innovaatioiden ja uusien teknologioiden käyttöönoton vauhdittaminen matkailualalla kansainvälisen yhteistyön ja valmiuksien kehittämisen avulla, sekä Euroopan yhteisötaloushankkeet) liittyy edunsaajia lähes kaikista EU:n jäsenvaltioista ja jonkin verran Islannista ja assosioituneista maista. Klustereiden kansainvälistymishankkeet kattavat suurimman osan EU:n jäsenvaltioista:

- Clusters Excellence: 76 kumppaniorganisaatiota 22:sta EU:n jäsenvaltiosta ja muusta ohjelmaan osallistuvasta maasta
- Digitalisaation, innovaatioiden ja uusien teknologioiden käyttöönoton vauhdittaminen matkailualalla (TOURINN): 73 kumppaniorganisaatiota 25 maassa
- Euroopan yhteisötaloushankkeet: 88 edunsaajaorganisaatiota 27:stä EU:n jäsenvaltiosta
- Klustereiden kansainvälistyminen (sisältää myös puolustusalan pk-yritysten klustereiden kansainvälistymistoimen): 75 edunsaajaa 18 jäsenvaltiossa

Kaikissa neljässä ohjelmassa oli muita maita huomattavasti enemmän osallistujia Espanjasta ja Italiasta ja hieman vähemmän Ranskasta ja Saksasta. Tämä ei kuitenkaan välttämättä pidä paikkaansa kaikkien COSME-ohjelman toimenpiteiden ja/tai ohjelman kaikkien toteutusvuosien osalta. Asiaa olisi hyödyllistä tutkia tarkemmin ohjelman meneillään olevassa loppuarvioinnissa.

Tekstilaatikko 1. Finnsiirto, Suomi – esimerkki EFG-järjestelystä tuetusta konealan hankkeesta

Liedossa Turun itäpuolella Varsinais-Suomessa toimivan Finnsiirron alana on ammattikäyttöön tarkoitettujen trukkien myynti ja logistiikka. Yritys pyrkii jatkuvasti innovoimaan ja tekemään pieniä parannuksia erottautuakseen kilpailijoistaan ja keskittyä muutoksiin, joita sen asiakkaat toivovat. ”Yritämme aina miettiä, mitä haluaisimme, jos olisimme asiakkaita”, kertoo Finnsiirron myyntijohtaja Kalle Dahlman. Alun perin yritys myi käytettyjä tuontitrukkeja. Ajan myötä se alkoi keskittyä kaluston vuokraamiseen ja ylläpitoon yksittäisten ajoneuvojen myynnin sijaan, ja yritys alkoi kasvaa nopeasti.

Finnsiirto alkoi etsiä sijoittajaa tämän nopean kasvun rahoittamiseksi ja löysi Folmerin, EIR:n tukeman yksityisen pääomasijoitusyhtiön. ”Ensimmäisen tapaamisen jälkeen meille oli selvää, että molemmat osapuolet olivat valmiita yhteistyöhön ja luottivat toisiinsa.” Folmerin investoinnin ansiosta Finnsiirto pystyi kasvattamaan merkittävästi volyymia, lisäämään henkilöstöä, kasvattamaan varastoja ja rakentamaan uuden pääkonttorin. ”Se nosti meidät paljon vahvempaan asemaan”, Kalle toteaa. Tämän jälkeen yritys on jatkanut kasvuaan ja laajentanut liiketoimintaansa Baltian maihin perustamalla myyntitoimiston Tallinnaan. Finnsiirto on myös ostanut kaksi muuta yritystä, Simerin ja Suomen Telakoneen, ja yhdessä nämä kolme muodostavat yhden Suomen suurimmista konealan yrityksistä.

Lisätietoja – [Folmerin tapaustutkimus: Finnsiirto \(Suomi\), koneala – COSME EGF / ESIR \(eif.org\)](#)

Tekstilaatikko 2. GardenLiving, Suomi – esimerkki lainatakausjärjestelystä tuetusta puutarha- ja vihersisustusalan hankkeesta

GardenLiving on innovatiivinen suomalainen puutarhayritys, joka myy puutarhatuotteita ja tarjoaa esimerkiksi maisemasuunnittelun, vihersisustuksen sekä puutarhan hoidon ja uudistamisen kaltaisia palveluja. Sen esittelytilat tarjoavat asiakkaille houkuttelevan ja innovatiivisen tilan, josta voi ostaa kasveja ja puutarhamateriaaleja ja jossa voi pyytää neuvoja asiantuntijoilta. GardenLivingin perustaja ja johtaja Eva Wuite, joka on puoliksi hollantilainen ja puoliksi suomalainen, saa inspiraationsa Suomen luonnosta ja Alankomaiden trendeistä. Kun covid-19-pandemia iski, sulkutoimet koskivat kaikkea toimintaa ja kaikki puutarhatuotteiden tilaukset loppuivat välittömästi. Laskut oli kuitenkin maksettava, koska yritys oli jo ostanut varastonsa koko kaudelle eli huhti–lokakuulle.

GardenLiving onnistui saamaan Finnveran kautta EU:n takaaman ja EIR:n tukeman lainan: ”Tarvitsimme tätä ylimääräistä lainaa selvittääksemme vaikeasta ajanjaksosta. Se auttoi kattamaan kassavajeen ja antoi meille myös mahdollisuuden laajentaa palvelujamme ja suunnitella verkkokauppaa covid-19:n toisen aallon voimistuessa. Raha antoi meille enemmän aikaa reagoida.” Eva luottaa siihen, että yrityksellä on tulevaisuudessa paljon potentiaalia. ”Jos olen yhdestä asiasta täysin varma, niin se on se, että vihreä saa ihmisen voimaan paremmin”, hän toteaa.

Lisätietoja: [Kotisivu](#) | [GardenLiving](#)

Tekstilaatikko 3. W•SENSE, Italia – vedenalaiset langattomat verkot – Enterprise Europe Network -verkoston menestystarina

Vuonna 2017 roomalaisen Sapienzan yliopiston spin-off-yritys W•SENSE kehitti ratkaisun, jolla taataan vedenalaisten langattomien verkkojen yhteentoimivuus. Kehittämänsä huipputeknologian ainutlaatuisuuden ja suuren kysynnän ansiosta W•SENSE alkoi kasvaa nopeasti. Se tarvitsi yhtäkkiä huomattavasti lisää käyttöpääomaa, jotta se pystyi pitämään kiinni sopimuksistaan. Huipputeknologiasta ja suuresta kysynnästä huolimatta viisi eri pankkia kieltäytyi antamasta yritykselle lainaa.

W•SENSE otti yhteyttä paikalliseen Enterprise Europe Network -verkoston toimipisteeseen Italian kauppakamarien liiton Unioncameren Lazion toimipaikassa ja hyödynsi liiketoiminnan laajentamiseen keskittyviä verkoston neuvontapalveluja. Verkosto muun muassa auttoi W•SENSEä laatimaan huolellisen liiketoimintasuunnitelman ja saamaan 500 000 euron pankkilainan yhdeltä EU:n tukeman lainatakausjärjestelmän rahoituksen välittäjistä. W•SENSE myös osallistui verkoston tapahtumiin lisätäkseen kansainvälisiä yhteyksiään.

Enterprise Europe Network -verkoston tuki on antanut W•SENSELLE mahdollisuuden kasvattaa liikevaihtoaan ja luoda työpaikkoja Italiassa ja muualla Euroopassa. ”Yrityksemme kaksinkertaisti henkilöstömääränsä, ja nyt meitä on 23 kolmessa Euroopan maassa”, W•SENSEN toimitusjohtaja Chiara Petrioli kertoo. Yrityksellä on nyt toimipaikat Italiassa, Norjassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa, ja se on onnistunut tekemään monivuotisia sopimuksia vesiviljely-, puolustus-, energia- ja ympäristöaloilla toimivien keskeisten sidosryhmien kanssa. ”Kasvumme on nopeaa, ja odotettu vuotuinen kasvuvauhti seuraavien viiden vuoden aikana on kaikkiaan noin 70 prosenttia”, Petrioli kertoo. ”Verkosto tukee meitä jatkuvasti.”

Liitteessä 4 esitetään lyhyesti muita esimerkkejä hankkeista, erityisesti klustereista ja matkailuhankkeista, joilla tuetaan digitalisaatio- ja kestävyystavoitteita.

Liite 4 – Ilmasto, kestävyteen, digitalisaatioon ja sukupuolten tasa-arvoon liittyvien tavoitteiden edistäminen

1. Ilmasto

Monilla toimilla ilmoitettiin tuettavan ilmastotoimien valtavirtaistamista koskevien tavoitteiden saavuttamista. Jäljempänä on tästä muutamia esimerkkejä.

Enterprise Europe Network -verkosto auttaa pk-yrityksiä vastaamaan ilmastoan liittyviin haasteisiin eri tavoin. Verkosto esimerkiksi auttaa pk-yrityksiä lisäämään energia- ja resurssitehokkuuttaan hyödyntämällä innovaatioita, joilla voidaan vähentää jätettä ja minimoida energiankulutus ja siten pienentää yritysten hiilijalanjälkeä. Verkostossa on myös alakohdaisia ja temaattisia ryhmiä, jotka keskittyvät kestäväan rakentamiseen, älykkääseen energiaan, ympäristöön ja kiertotalouteen. Verkoston yli 200 yritysneuvojaa ovat erikoistuneet ilmastoan liittyviin kysymyksiin, kuten kiertotalouteen, älykkääseen energiaan, kestäväan rakentamiseen ja vihreään teknologiaan.⁴⁵

COSME-ohjelman **EFG-järjestelystä** on sijoitettu 6,7 miljoonaa euroa puhtaisiin teknologioihin keskittyvään riskipääomarahastoon.

https://www.eif.org/what_we_do/equity/single_eu_equity_instrument/cosme_efg/intermediaries.pdf

Koko ohjelmakauden osalta EFG-järjestely mahdollisti yli 62 miljoonan euron investoinnit energia- ja ympäristöalalla toimiviin pk-yrityksiin. Alalle tehdyt investoinnit kasvoivat edelleen ohjelmakauden jälkeen.

https://www.eif.org/what_we_do/equity/single_eu_equity_instrument/cosme_efg/cosme-efg-implementation-update.pdf

Vuoden 2020 talousarviosta rahoitetussa vuoden 2022 **Flash-eurobarometri-tutkimuksessa, jossa tutkimuskohteena ovat pienet ja keskisuuret yritykset (pk-yritykset), resurssitehokkuus ja vihreät markkinat**, tarkastellaan pk-yritysten suorituskykyä ja toimia resurssitehokkuuden lisäämiseksi, niiden kohtaamia esteitä sekä mahdollisuuksia vauhdittaa pk-yritysten vihreää siirtymää toimintapoliittisilla toimenpiteillä. Eurobarometri-tutkimusta käytetään päätöksenteossa pk-yritysten tukemiseen vihreässä siirtymässä EU:n päivitetyn teollisuusstrategian mukaisesti (myös siirtymäväylien osalta). Tutkimuksen loppuraportti julkaistiin huhtikuussa 2022: [Pk-yritykset, resurssitehokkuus ja vihreät markkinat – maaliskuu 2022 – Eurobarometri-tutkimus \(europa.eu\) \(englanniksi\)](#).

Clusters Go International -ohjelman 12 hankkeesta kuudessa käsitellään ilmastonmuutokseen liittyviä aiheita. Kolmessa hankkeessa arvioidaan käytettävän ilmastotavoitteisiin yhteensä 1,6 miljoonaa euroa (40 prosenttia hankkeiden kokonaismäärärahoista):

- ESECA: **uusiutuvan energian ja älykkäiden verkkojen** alalla toimiville eurooppalaisille pk-yrityksille suunnattu hanke, jossa autetaan niitä kehittämään

⁴⁵ Tässä seurantakertomuksessa keskitytään COSME-ohjelmasta yhteisrahoitettuihin Enterprise Europe Network -verkoston palveluihin. Verkosto tarjosi lisäksi Horisontti 2020 - puiteohjelmasta tuettuja erityispalveluja (pk-yritysväliseen avainasiakaspalvelut ja palvelut, joilla autetaan pk-yrityksiä parantamaan innovointivalmiuksiaan).

yhteinen kansainvälistymisstrategia ja yhteiset tavoitteet Saharan eteläpuolisen Afrikan osalta

- ICBUILD: **rakennusympäristön kiertotalouden** kansainvälistymistä edistävä hanke
- EU Water4i SD: eurooppalainen **vesitehokkuusaloite** kansainvälisen kestävä kehityksen edistämiseksi.

Lisäksi myös seuraavissa hankkeissa käsitellään ilmastonmuutokseen liittyviä aiheita:

- REC-N-COMP: eurooppalaisten **kierrätysmateriaalipohjaisten komposiittien ja käytöstä poistettujen tuotteiden jalostusteknologioiden** kansainvälistymishanke
- H2Global: hankkeessa keskitytään asemoimaan Eurooppa globaaliksi teknologia- ja teollisuusjohtajaksi **vihreässä vetytaloudessa**
- AEWEN: hanke **Afrikan ja EU:n vesi- ja energiaverkoston** luomiseksi.

Lisätietoja kaikista näistä hankkeista on saatavilla Euroopan klusteriyhteistyöfoorumissa.⁴⁶

Vuoden 2020 talousarviosta tuettu **julkisten ostajien verkoston digitaalinen alusta** otettiin käyttöön huhtikuussa 2023. Alustan avulla tuetaan kymmenen suurten hankkijoiden ryhmän yhteistyötä yhteisen tietämyksen muodostamiseksi erityisistä hankintatarpeista, jotka liittyvät esimerkiksi aurinkopaneeleihin. Ilmastotoimiin osoitetaan arvioiden mukaan 40 prosenttia (400 000 euroa) hankkeen talousarviosta (1 000 000 euroa).

Midcap-yrityksiä koskevassa tutkimuksessa käsiteltiin myös ympäristökestävyyttä, mukaan lukien midcap-yritysten toteuttamat toimet ympäristökestävyytensä parantamiseksi (esimerkiksi energiankulutuksen vähentäminen ja kierrätys) ja tärkeimmät haasteet, joita niillä aiheeseen liittyen on.

2. Kestävän kehityksen tavoitteiden edistäminen

Monet COSME-hankkeet edistävät useiden kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista. Esimerkkejä:

Rakennettua ympäristöä koskevat aloitteet -väline on kehitetty tukemaan rakennusalan siirtymistä kestävyteen ja osallistavaa rakennettua ympäristöä. Sen avulla arvioidaan ja seurataan EU27-maiden kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien puitteissa toteuttamia rakentamiseen liittyviä kansallisia uudistuksia ja julkisia investointiohjelmiä. Hankkeella edistetään kestävä kehityksen tavoitetta 1 (kohtuuhintainen asuminen), tavoitetta 3 (laadukas rakennettu ympäristö), tavoitetta 5 (osaamisen kehittäminen), tavoitetta 7 (yhteys peruskorjausaaltoon ja muihin aloitteisiin), tavoitteita 8 ja 9 (kilpailukyky, innovointi, tuottavuus ja kestävyys EU:n rakennusteollisuudessa), tavoitteita 11 ja 15 (rakennettu ympäristö), tavoitetta 13 (energiatehokkuus) ja tavoitetta 16 (instituutioiden uudistaminen).

Jäljempänä kestävä kehityksen tavoitetta 13 koskevassa kohdassa kuvattu **Euroopan ilmastonutraalin teollisuuden kilpailukyvyntulostaulu (CIndECS)** edistää myös tavoitetta 7 (kohtuuhintainen ja puhdas energia), koska siinä arvioidaan puhtaaseen energiaan perustuvia ratkaisuja, ja tavoitetta 9 (teollisuus, innovaatiot ja infrastruktuuri), koska siinä keskitytään parantamaan infrastruktuurin häiriönsietokykyä, arvioidaan kehittyvien ilmastonutraalien ratkaisujen käyttöä teollisuuden eri ekosysteemeissä ja keskitytään uusiin ja innovatiivisiin ratkaisuihin.

⁴⁶ <https://profile.clustercollaboration.eu>

Kestävän kehityksen tavoite 8 (ihmisarvoinen työ ja kestävä talouskasvu)

Aiheeseen liittyviä toimenpiteitä ovat muun muassa **Enterprise Europe Network** -verkoston palvelut, joilla autetaan pk-yrityksiä saavuttamaan kestävää kasvua, erilaiset toimet **klustereiden** tukemiseksi ja **Euroopan yhteisötaloushankkeet** (yhden näiden hankkeiden painopistealueista muodostivat paikalliset tai alueelliset toimenpiteet työttömyyden torjumiseksi).

Kestävän kehityksen tavoite 9 (osallistava ja kestävä teollisuus, innovaatiot ja kestävä infrastruktuuri)

Enterprise Europe Network -verkosto tuki pk-yrityksiä niiden siirtyessä kiertotalouteen perustuviin liiketoimintamalleihin sekä vihreämpien ja energiatehokkaampien teknologioiden hyödyntämisessä. Verkosto oli edistynyt täysimittaisen kestävyyspalvelujen toteuttamisessa valmistautuessaan uuden verkoston käyttöönottoon vuonna 2022.⁴⁷

Kestävän kehityksen tavoitetta 9 tuettiin myös erilaisilla klustereihin liittyvillä toimenpiteillä. Esimerkiksi **European Cluster Excellence** -ohjelman **EVOLUTE**-hanke auttaa auto- ja maantööstökoneteollisuuden klustereita parantamaan suorituskykyään vahvistamalla kuuden eurooppalaisen klusterin osaamista ja lisäämällä niiden taitotietoa. Hankkeessa tuetaan myös ClusterXChange-ohjelman toteuttamista kansainvälisen, alakohtaisen ja monialaisen yhteistyön helpottamiseksi klustereiden, pk-yritysten ja suurten organisaatioiden välillä. Tämä auttaa yrityksiä ja työntekijöitä valmistautumaan tuleviin haasteisiin ja **edistää maailmanluokan tuotteisiin ja palveluihin johtavia innovaatioita**.

Hankkeissa, joissa muodostettiin **strategisia liittoutumia kehittyneiden teknologioiden ottamiseksi käyttöön pk-yrityksissä taloudellisen elpymisen tukemiseksi**, keskityttiin myös auttamaan pk-yrityksiä toteuttamaan teknologisia innovaatioita. Tämän ehdotuspyynnön puitteissa tuetussa **ReStartSMEs-hankkeessa** autettiin tuotantoalan pk-yrityksiä mukautumaan covid-19-pandemian muuttamiin arvoketjuihin ja uuteen kysyntään.

Kestävän kehityksen tavoite 12 (kestävät kulutus- ja tuotantotavat)

WORTH-hanke, jossa edistetään pk-yritysten kilpailukykyä ja innovointia lifestyle-aloilla, edistää kestävä kehityksen tavoitetta 12. Toisessa pk-yrityskumppanuusia koskevassa ehdotuspyynnössä keskityttiin vihreään ja digitaaliseen siirtymään, muun muassa seuraaviin aiheisiin: kiertotalous, energian ja resurssien tehokas käyttö, siirtyminen kestävämpään tuotantoon ja kulutukseen, sosiaalinen innovointi ja sosiaalinen osallisuus sekä hiilijalanjäljen pienentäminen. Esimerkiksi Framiore Capsule -konseptilla pyritään lisäämään naistenvaatteiden elinkaaren arvoa tarjoamalla laadukkaita vaatteita, jotka eivät mene pois muodista ja joissa on vaatteiden personalisoinnin ja muuntamisen mahdollistavia ominaisuuksia, sekä pyörittämällä korjaus- ja vaihto-ohjelmaa.⁴⁸

⁴⁷ Tämä johti verkoston kestävyysneuvojien tehtävän perustamiseen vuonna 2022. Verkoston pk-yrityksiä arviointi (jonka perusteella määritetään, mitä palveluja pk-yritys tarvitsee) on vuoden 2022 alusta kattanut kaikki ympäristöön, yhteiskuntaan ja talouteen liittyvät näkökohdat. Kestävyys on valtavirtaistettu kaikkiin verkoston palveluihin, myös innovointia ja rahoituksen saantia koskeviin palveluihin. Uudet palvelut kattavat eri aloja, kuten jäte- ja vesihuollon, puhtaan energian käytön, ihmisoikeuksien valvonnan ja siihen liittyvän raportoinnin, työntekijöiden oikeudet sekä turvallisuuden ja terveyden.

⁴⁸ https://worth-partnership.ec.europa.eu/projects/framiore-capsule-collection_en

Myös osa käynnissä olevista **matkailuhankkeista** tukee kestävyys- ja ilmastotavoitteita, kuten **TourINN-act-hanke**⁴⁹.

Klustereiden kansainvälistymishankkeet kattavat myös kestäviä kulutus- ja tuotantomalleja eri aloilla, joita ovat esimerkiksi energian ja veden kulutus, vesitehokkaat ratkaisut sekä uusiutuva energia ja älykkäät verkot.

Kestävän kehityksen tavoite 13 (ilmastotoimet)

Yksi merkityksellinen toimenpide on **Euroopan ilmastoneutraalin teollisuuden kilpailukyvyyn tulostaulun (CIndECS)** kehittäminen EU:n kilpailuaseman arvioimiseksi 28 ilmastoneutraalin ratkaisun osalta. Tässä työssä määritetään kunkin ratkaisun vahvuudet ja heikkoudet kymmenen erityisen kriteerin perusteella. Tulokset tukevat päätöksentekijöitä sekä kansallisella että EU:n tasolla kohdennettujen tukitoimien kehittämisessä. EU:n kokonaisrahoitus tähän toimeen (**430 000** euroa) on osoitettu kokonaan ilmastotavoitteisiin. Hankkeen tuloksia on jo hyödynnetty ja niihin viitataan seuraavissa toimintapoliittisissa asiakirjoissa:

- Nettonollateollisuutta koskevaan säädösehdotukseen (COM(2023) 161, SWD(2023) 68 final) liitetty valmisteluasiakirja *Investment needs assessment and funding availabilities to strengthen EU's Net-Zero technology manufacturing capacity*, s. 55, 74, 76 ja 103
- Ehdotus nettonollateollisuutta koskevaksi säädökseksi (COM(2023) 161, SWD(2023) 68, s. 10)
- Vuosien 2021 ja 2022 kertomukset puhtaan energian teknologioiden kilpailukyvyyn edistymisestä (COM(2021) 952 final ja sen liiteasiakirjat sekä COM(2022) 643 final)
- **CIndECS**-tulostaulua hyödynnettiin myös useissa puhtaan energiateknologian seurantakeskuksen raporteissa (https://setis.ec.europa.eu/publications/clean-energy-technology-observatory-ceto/ceto-reports-2022_en). Loppuraportti on määrä antaa syyskuussa 2023.

Myös Enterprise Europe Network -verkosto, WORTH-hanke ja rakennettua ympäristöä koskevat aloitteet edistävät kestävä kehityksen tavoitetta 13 (ks. myös edellä ilmastotoimia koskeva kohta).

Kestävän kehityksen tavoitteiden sosiaalinen ulottuvuus

Joihinkin COSME-ohjelman toimiin ja hankkeisiin sisältyy **sosiaalinen ulottuvuus** (yhteisötalouden toimenpiteet sekä naisyrittäjiä ja muita tiettyjä yrittäjäryhmiä koskevat toimenpiteet). Muiden COSME-hankkeiden ja -toimien sosiaalinen ulottuvuus on osa niiden laajempia kestävyys- ja kilpailukykytavoitteita (esimerkiksi jotkin edellä mainitut matkailuhankkeet ja WORTH-hanke). Ensimmäinen **WORTH**-hanketta koskeva ehdotuspyyntö pk-yritysten kumppanuuksista sovitettiin yhteen uusi eurooppalainen Bauhaus -aloitteen kanssa. Ehdotuspyynnöllä edistettiin kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista lisäämällä tietoisuutta kauniimpia, kestävämpiä ja osallistavampia elinympäristöjä tukevista ratkaisuista ja/tai kehittämällä niitä. Useissa klusterihankkeissa keskitytään sosiaalisiin tavoitteisiin. Tällainen hanke on muun muassa **Clusters**

⁴⁹ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/projects-details/31059643/101038173/COSME>

Excellence -ohjelmaan kuuluva EXCELIVING-hanke, jossa keskitytään älykkääseen, terveelliseen, ikäystävälliseen ja kestäväan elinympäristöön. Hankkeessa autetaan näillä aloilla toimivia klustereita tarkastelemaan uudelleen strategiaansa ja kehittämään uusia palveluja. Lisäksi siinä toteutetaan näihin aloihin keskittyviä tutkimuksia, vierailuja, webinaareja ja yhteistyötahojen hakutoimia.

3. Digitalisaatiotavoitteiden edistäminen

Useat toimet tukevat digitalisaatiota yhdessä muiden tavoitteiden kanssa. Näitä toimia ovat muun muassa klustereihin liittyvät toimet sekä digitalisaatiota, innovointia ja uusia teknologioita matkailussa koskeva ehdotuspyyntö, jonka yhteydessä digitalisaatiota tuetaan valtioiden rajat ylittävän yhteistyön ja valmiuksien kehittämisen avulla.

Näihin ehdotuspyyntöihin kuului joitakin yksittäisiä hankkeita, joissa keskityttiin nimenomaan digitalisaatioon. Esimerkiksi **EU DigiTOUR -matkailuhanke** tukee digitaalisessa siirtymässä jälkeen jääneitä eurooppalaisia matkailualan pk-yrityksiä ja tehostaa yhteistyötä matkailuekosysteemin sisällä uusien, innovatiivisten ja älykkäiden matkailuratkaisujen, -tuotteiden, -palvelujen ja -taitojen sekä uusien liiketoimintamallien kehittämiseksi **tekoälyn, esineiden internetin, virtuaalitodellisuuden, lisätyn todellisuuden ja massadatan** avulla. Hankkeen avustusten enimmäismäärä on 999 963 euroa. Hankkeessa on mukana yhdeksän kumppaniorganisaatiota viidestä maasta (Kroatia, Saksa, Italia, Serbia ja Slovenia).

Toinen esimerkki on **EURO_EMOTUR**-matkailuhanke. Hankkeessa kiinnitetään erityistä huomiota neuromarkkinointitekniikoihin, joilla parannetaan pk-yritysten digitaalista mainetta ja lisätään niiden suorituskykyä ja parannetaan keskeisiä tulosindikaattoreita sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Käynnissä olevalla hankkeella, jonka EU-avustusten enimmäismäärä on 563 236 euroa, on kuusi kumppania viidessä maassa (Belgia, Espanja, Italia, Suomi ja Yhdistynyt kuningaskunta).

Julkisten ostajien verkostoa koskevassa aloitteessa (palvelusopimus) yksi kymmenestä **digitaalisen alustan** tukemasta suurten hankkijoiden ryhmästä käsittelee tekoälyä. Alusta auttaa julkisia ostajia kehittämään yhteistä tietämystä alan erityisistä hankintatarpeista ja laatimaan yhteisiä kysyntäselvityksiä.

Clusters Excellence -ohjelman EPIX-hankkeessa pyritään lisäämään älykkäitä kaupunkeja käsittelevien klustereiden huippuosaamista. Toisessa Clusters Excellence -hankkeessa nimeltä MEDIC NEST tarkoituksena on luoda eurooppalainen metaklusteri täsmälääketieteen alalla. Hankkeeseen sisältyy ClustersExchange-järjestely, jolla edistetään digitaaliteknologioihin liittyvää vuorovaikutusta ja kokemusten vaihtoa. Muissa klusterihankkeissa keskitytään digitalisaatioon esimerkiksi maa- ja elintarviketalousalalla (AgriFoodX5.0 -hanke), muotialalla (CLOTH-hanke) tai auto- ja maantööstökoneteollisuudessa (EVOLUTE-hanke)⁵⁰.

4. Sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamista koskevien tavoitteiden edistäminen

⁵⁰ Lisätietoja näistä hankkeista on osoitteessa <https://clustercollaboration.eu/>

Vaikka COSME-ohjelman oikeusperustassa ei säädetä erityisestä sukupuolten tasa-arvoa koskevasta tavoitteesta, tämä ulottuvuus otetaan huomioon kaikissa toimissa.

EFG-järjestelyn ja lainatakausjärjestelyn osalta sukupuolten tasa-arvon ulottuvuutta seurataan Euroopan investointirahaston puolivuositaisissa analyysissä. Viimeisin analyysi vuodelta 2020 osoittaa, että vuodesta 2019 alkaen

- lähes kahdessa kymmenestä EFG-järjestelyn kautta pääomatukea saavasta pk-yrityksestä on ollut vähintään yksi nainen johtotehtävässä
- lähes neljässä kymmenestä lainatakausjärjestelyn kautta velkarahoitusta saaneesta pk-yrityksestä on ollut naispuolinen toimitusjohtaja, pääjohtaja tai yrityksen johtaja.

Yhdessä COSME-toimessa (ESTEAM) keskityttiin pelkästään tyttöjen ja naisten digitaalisten ja yrittäjäystaitojen parantamiseen. Lisätietoja on edellä 2.4 kohdassa.

Enterprise Europe Network -verkoston koordinaattoreista 57 prosenttia on naisia ja 43 prosenttia miehiä. Verkostoon sisältyy myös erityinen tiimi, joka tukee naisyrittäjiä ja tarjoaa erityisesti heidän tarpeisiinsa räätälöityjä kumppanuus- ja neuvontapalveluja.

COSME-ohjelma on luonut mahdollisuuksia yrityksille myös muodin ja yhteisötalouden kaltaisilla aloilla, joiden tiedetään houkuttelevan paljon naisyrittäjiä.